Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 90 (9586). • 1989 йил 11 май • пайшанба • Баҳоси 3 тийин.

Е. К. Лигачев Тошкентга келди

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев 9 май куни Тошкентга келди. У КПСС Марказий Комитети 1989 йил март Пленуми қарорларини амалга ошириш йўлларини излаш, Озиқ-овқат программасини бажариш, Ўрта Осиё регионн хўжаликлари билан Урал, Сибирь корхоналари ўртасида узоқ муддатли бевосита алоқалар ўрнатишга бағишланган кенгашда қатнашади.

Аэропортда Е. К. Лигачевни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлар Р. Н. Нишонов, В. П. Анишчев, Д. Д. Берков, П. В. Догонкин, Ғ. Ҳ. Қодиров, Ш. З. Камолхўжаев, М. М. Мирқосимов, В. И. Огарок, Ҳ. Алимова, И. Ҳ. Жўрабеков, А. С. Ефимов, Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. Иброҳимов, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони И. В. Фуженко, Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси А. С. Моргасов кутиб олдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев бугун Сурхондарё области деҳқонларининг турмуши билан танишмоқда. Унга сафарда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов ҳамроҳлик қилмоқда.

(ЎзТАГ).

• 9 МАЙ—ҒАЛАБА КУНИДА •

ХАЛҚ ҒАЛАБАСИ

Ғалаба куни — совет кишиларининг энг ёрқин байрамларидан биридир. Улуғ Ватан уруши йилларида кўп миллатли совет халқи социализм ғалабаларини ҳимоя қилиб, мардлик ва қаҳрамонлик намуналарини кўрсатди. Коммунистик партия теварагида жипслашган турли миллат ва элатларга мансуб кишилар манфур душман устидан ғалабага эришиш учун ҳамма нарсани фронтга сафарбар этдилар. Жанг майдонидан қайтмаган, мамлакат ичкарисида ғалабага шароит яратган кишиларнинг хотираси абадийдир.

Ўзбекистон меҳнаткашлари 9 Майда бутун совет халқи билан, бутун тараққийпарвар инсоният билан биргаликда Ғалаба кунини нишонлади. Гитлерчи галаларни тор-мор келтиришга республика кўп ҳисса қўшди. Гитлерчилар вақтинча босиб олган территориялардан йирик саноат корхоналари бу ерга олиб келиб жойлаштирилди ва улар дарҳол ҳарбий маҳсулот ишлаб чиқара бошлади, республика фронтни озиқ-овқат билан таъминлаб турди. Ўзбекистон минглаб болалар учун бошпана берди. Юз минглаб ўзбекистонликлар бевосита урушда қатнашдилар, улардан 120 мингдан кўпроқ киши орден ва медаллар билан мукофотланди.

...Тошкентнинг Владимир Ильич Ленин номи билан аталган бош майдонида тантанали музика оҳиста янграйди. Партия, уруш ва меҳнат ветеранлари, шаҳар меҳнаткашларининг вакиллари бу ерга келдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советидан, Қизил байроқ орденли Туркистон Ҳарбий Округи ҳарбий кенгашидан, партия, уруш ва меҳнат ветеранларидан, Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитетидан, Тошкент шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитетидан, Ўзбекистон Касаба союзлари республика советидан, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетидан, Тошкент корхоналари ва ташкилотларининг меҳнат коллективларидан Номаълум солдат қабрига гулчамбарлар қўйилди.

Оркестр Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР Давлат гимнларини ижро этади. Гулчамбарлар қўйиш тантанали маросими туркистончи жангчилар фаҳрий қоровулининг саф тортиб ўтиши билан ниҳоясига етади.

Гулчамбарлар қўйиш маросимида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси аъзолари ва аъзоликка кандидатлар Р. Н. Нишонов, В. П. Анишчев, Д. Д. Берков, П. В. Догонкин, Ғ. Қ. Қодиров, Ш. З. Камолхўжаев. М. М. Мирқосимов, В. И. Огарок, М. Ҳ. Ҳолмуҳамедов, Ҳ. Алимова, И. Ҳ. Жўрабеков, А. С. Ефимов, Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси М. И. Иброҳимов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари П. М. Абдураҳмонов, А. Р. Отажонов, В. В. Сударенков, Қизил байроқ орденли Туркистон Ҳарбий Округи қўшинларининг қўмондони И. В. Фуженко, Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси А. С. Моргасов қатнашдилар.

Шу куни минглаб тошкентликлар уруш йилларида тошкент госпиталларида оламдан ўтган жангчилар дафн этилган мемориал ҳарбий қабристонга келдилар. Мотамсаро она ёдгорлигига, Коммунарлар хиёбонидаги генерал Собир Раҳимов ёдгорлигига, Биродарлик қабристонига гуллар ва гулчамбарлар қўйилди.

Ҳамма жойда миннатдор тошкентликлар ҳозирги тинч яшаш ва меҳнат қилиш, жамиятимизни революцион ўзгартишда фаол иштирок этиш имкониятини ҳимоя қилган кишиларнинг ёрқин хотираси олдида маъюс сукут сақлаб, бошларини қуйи солдилар.

Анъанага мувофиқ Тошкент отчопарида буюк Ғалаба куни шарафига бадиий ҳарбий-спорт байрами бўлди. Унда Қизил байроқ орденли Туркистон Ҳарбий Округи жангчилари ўз маҳоратларини намойиш қилдилар. Уларнинг моҳир ҳаракатлари кекса авлод эстафетаси ишончли қўлларда эканлигини тасдиқлади. ДОСААФ спортчилари, от спорти клуби тарбияланувчилари ҳам ўз санъатларини намойиш қилдилар. Тўпланганлар ҳузурида эстрада ва рақс ансамбллари ўзларининг хилма-хил программаларини намойиш этдилар.

Халқ сайли кечгача давом этди. Сайил байрам мушакбозлиги билан ниҳоясига етди.

(ЎзТАГ).

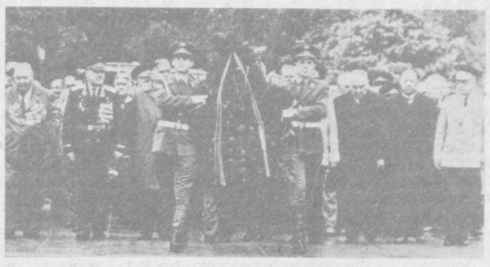

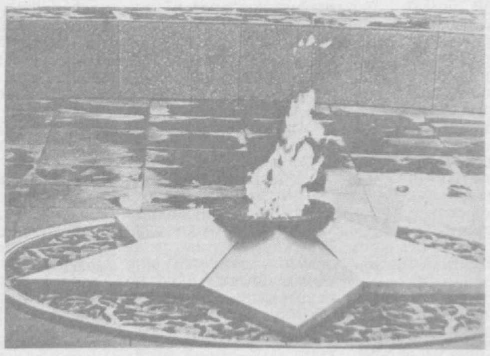

СОВЕТ халқи фашист Германияси устидан қозонган буюк Ғалабага 44 йил тўлган кунда пойтахтимизнинг В. И. Ленин майдонидаги Номаълум солдат қабри одатдагидан гавжум бўлди. Бу ерга Улуғ Ватан уруши ҳамда меҳнат ветеранлари, жангчи-интернационалчилар, партия ва совет ходимлари тўпланишди. Улар ўша суронли йиллар воқеаларини эслаб, Номаълум солдат қабрига гулдасталар қўйишди.

Суратларни А. ЗУФАРОВ олган.

ҲАЛОК БЎЛГАН КИШИЛАР ХОТИРАСИГА

Ғалаба байрамида Александр боғидаги Номаълум солдат қабри олдида одамларнинг кети узилмайди. 9 Май куни бу ерга Ватанимизни, бутун дунёни фашистлар вабосидан қутқарган қаҳрамонларни миннатдорлик билан хотирлаш учун москваликлар, мамлакатимизнинг бошқа шаҳар ва қишлоқлари аҳли, чет эллик меҳмонлар келдилар.

Номаълум солдат қабрига КПСС Москва шаҳар комитети ва Москва область комитети, Москва шаҳар Совети ва Москва область Совети номидан гулчамбарлар қўйилди.

Гулчамбарлар қўйиш маросимида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Л. Н. Зайков, КПСС Москва шаҳар комитети ва Москва область комитетининг секретарлари ва бюро аъзолари, уруш ва меҳнат ветеранлари, пойтахт ва Москва области меҳнаткашларининг вакиллари иштирок этдилар.

* * *

Кремль девори ёнида қўшинлар саф тортиб турибди. Фашист босқинчиларга қарши жангларда шон-шуҳрат қозонган жанговар қисмлар ва қўшилмаларнинг байроқлари ҳилпираб турибди.

Ватанимизнинг шаъни, озодлиги ва мустақиллиги йўлида жанг қилган, порлоқ Ғалаба кунига етиб келмаган кишиларнинг ёрқин хотирасини ёдга олиш учун Номаълум солдат қабрига КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР мудофаа министри армия генерали Д. Т. Язов, мудофаа министрининг ўринбосарлари, ҳарбий бошлиқлар келдилар.

Мотам музикаси садолари остида қабрга СССР Қуролли Кучларининг жангчилари номидан гумчамбарлар қўйилди.

Совет Иттифоқининг Давлат гимни янграйди. Москва гарнизони қўшинларининг бўлинмалари ҳалок бўлган қаҳрамонларга ҳарбий ҳурмат кўрсатиб, Номаълум солдат қабри олдидан саф тортиб ўтади.

(ТАСС).

РЕДАКЦИЯГА КЕЛГАН ХАТЛАРДАН

• Эътирозлар • Талаблар • Таклифлар

СУВ БОСГАН ЕРТЎЛАЛАР

МЕН қайта қуриш деганда покланиш, янгиланиш, жамиятимиздаги салбий ҳолатларни тугатишни тушунаман. Биз истиқомат қилаётган Марказ-5 микрорайонидаги 67-уйда бунинг акси бўлаяпти. Шу уйда 20 йилдан бери яшайман. Илгари лифтнинг ишини назорат қилувчи ишчи бўларди. Ўшанда лифт бенуқсон ишларди, унинг санитария ҳолати ҳам яхши бўларди. Штатларни қисқартириш оқибатида бу ишчидан ҳам, ҳовлимизни супуриб-сидирадиган фаррошдан ҳам айрилиб қолдик. Натижада лифт тез-тез бузиладиган, ҳовлимиз тозаланмайдиган бўлди.

Энди бошқа масала ҳақида икки оғиз сўз. Ўтган 20 йил ичида уйнинг ертўласи қуруқ бўлганини ҳеч ким эсломайди — ертўла доимо сув билан тўла. Тағин ҳам тўққиз қаватли бетон уй сув остида шунча йил чидаб турди-я! Ертўлани сувдан тозалаб бериш ҳақида шикоят қилавериб чарчадик. Тўғри, ҳар шикоятимиздан кейин ЖЭК (уй-жойлардан фойдаланиш идораси)дан келиб сувни тўхтатишган бўлади, яна бир-икки кундан кейин ертўла сувга тўлади. 56 хонадон ертўлада ғужғон ўйнайдиган чивинлардан безор бўламиз. Улар дастидан ёзда ҳам эшик-деразаларни очмай димиқиб ўтирамиз. ЖЭК раҳбарлари фақат квартира учун ҳақ олишга «жон куйдирадилар» ҳолос.

67-уй аҳли номидан Саъдулла СУЛТОНОВ.

ТАЛОННИ КИМДАН ОЛАМАН?

Мен 1988 йил 18 декабрь куни куёвимизнинг 07—72 ТШИ номерли «Москвич-412» енгил автомашинасида меҳмонларни кутиб олиш учун Тошкент аэропортига бораётган эдим. Қўйлиқдан Самарқанд автостанцияси томон борадиган катта йўлдан аэропортга қайрилишдаги ГАИ—ВАИ постида тўхтатишди. ГАИ ходими старшина Тўлаганов автомашина давлат техник кўригидан ўтмаганлиги сабабли менинг ҳайдовчилик гувоҳномамнинг огоҳлантириш талонини олиб қўйди ва менга 026718 номерли вақтинчалик талонни берди. Тўлаганов огоҳлантириш «талонингизни 15 кундан сўнг Пискент район ГАИсидан олишингиз мумкин» деб ишни протоколлаштирди.

Ўтган тўрт ой мобайнида Пискент район ГАИсига бир неча марта учрашдим. Афсуски ҳар сафар «Ҳали келгани йўқ» — деган жавоб оламан. 3 апрель куни мен Тошкент шаҳар ГАИсига мурожаат қилдим. У ерда менинг огоҳлантириш тўғрисидаги талоним 21.12.88 йил № 27130671 протоколига асосан Келес шаҳрига юборилганлигини эшитиб ҳайрон бўлдим.

Нега талон Пискент районига эмас, Келесга юборилганлигини менга ҳеч ким тушунтириб беролмади. Протоколда аниқ қилиб, Пискент райони деб кўрсатилган эди-ку, ахир. Тошкент шаҳар ГАИси ходимлари менга яна «Келесга бориб талонингизни олишингиз керак» дейишди. Ахир бу атайлаб сарсон қилишнинг ўзи-ку.

Баъзи бир ГАИ ходимларининг бундай хатти-ҳаракати оддий одамларда қонун қўриқчиларига нисбатан салбий фикр, уйғотиши турган гап. Мен давлат белгилаган қонунни, яъни автомашинани техник кўрикдан ўтказиш тартибини бузганим учун жазолашганига (талонимни олишганига) ҳеч қандай даъвоим йўқ. Лекин менинг талонимни ким топиб бериши керак? Нега энди мен талонни қидириб, ишни ташлаб «сайр» қилиб юришим керак?

Ҳурматли редакция, мен уларга шу оддий фикрни тушунтира олмаяпман, сизлардан илтимос, шаҳар ГАИси раҳбарларидан сабабини билиб берсангизлар ва иложи бўлса газета саҳифасида эълон қилинса. Чунки бундай воқеалар бўлиб тураркан.

Р. СУЛТОНОВ,
«Партия XXIV съезди» совхози 5-бўлим.

ПАЙШАНБАДАН 14 ТАСИ ЎТСА ҲАМ...

МЕН 1984 йилдан бери Октябрь район ижроия комитетида квартира олиш учун навбатда турибман. Ўтган йили шаҳар ижроия комитети киши бошига уй сатҳи 3 квадрат метрдан кам бўлган оилаларга биринчи навбатда квартира бериш ҳақида қарор чиқарди. Биз ана шу имтиёзли навбатда рўйхатда турибмиз. Ўтган йилнинг охирида район ижроия комитетидан вакиллар келиб шароитимиз билан танишиб, биринчи навбатда уй ажратамиз, деб кетишди. Ҳафтанинг ҳар пайшанба куни уй-жой тақсимлаш комиссиясининг йиғилиши бўлади. Мени ҳам ҳар ҳафта шу кунга келишимни тайинлашади. Январь ойидан бери ҳар пайшанбани канда қилмай бордим, бироқ натижаси кўринмаяпти. Яна қанча кутишим мумкин, пайшанба куни келинг дегандан кўра аниқроқ гап айтишса бўлмасмикин? Қачонгача овора қилишади?

Абдуваҳоб ШЕРМАТОВ,
Беҳзод кўча, 4-проезд, Қизил ғунча, 13-уй.

ТАЛАФФУЗ МАДАНИЯТИ ҚАНИ?

Ўзбек тилининг лексик, фразеологик, грамматик қонун-қоидаларини ўзлаштириш билан бир қаторда сўзларни тўғри талаффуз этиш нормаларига ҳам жиддий эътибор беришимиз керак.

Шу йил 14 апрель куни соат 10.00 да ўрта мактабларнинг битирувчи синфлари учун она тилидан контроль иншо ўтказилди. Иншо темалари (икки адабий-бадиий, икки адабий-ижодий ва битта эркин тема) Ўзбекистон телевидениеси орқали биринчи маротаба эълон қилинди.

Иншо темаларини республика ўқув-методика марказининг катта методисти С. Ҳасанов ўқиб эшиттирди. Бироқ, минг афсуслар бўлсинки, С. Ҳасанов учта вариант темаларининг ҳар бирида қатор сўзларни нотўғри талаффуз этдилар. («Мотив», «маърифатпарварлик», «Гулханий», «ахлоқий» ва бошқа сўзлар). Республикамиз телевидениеси орқали минглаб ўқувчи ва ўқитувчиларга қарата сўзларни бузиб, нотўғри талаффуз этилганлиги ажабланарлидир.

Матбуотда, шунингдек, радио ва телевидениеда сўзларнинг тўғри ёзилиш қонун-қоидаларига эътибор бериш билан бирга уларни тўғри талаффуз этиш нормалари ва маданиятига ҳам жиддий эътибор берсак, айни муддао бўларди.

С. РИЗАЕВ,
педагог.

• Агросаноат комплекси: оғир вазиятдан қандай чиқиш мумкин?

ЖАСОРАТНИНГ ЭРТА-КЕЧИ БЎЛМАЙДИ

ИЛГАРИ хабар берилганидек, 30 апрель оқшомида бўлиб ўтган табиий офат хуружи натижасида ғўза ниҳолларига ҳам жиддий шикаст етди. Ана шундан буён икки ҳафтага яқин вақт ўтмоқда. Ўтган вақт ичида пахта далаларида офат оқибатларини бартараф этиш учун деҳқонлар қандай чора-тадбирларни амалга оширдилар?

Мухбиримиз Н. Рихсиев область агросаноат комитети пахтачилик бўлими бошлиғи З. Т. МАҲСУМОВ билан шу мавзуда суҳбатлашди.

— Зокир Тожиевич, аввало, умумий аҳвол, вазият ҳақида қисқача сўзлаб берсангиз?

— Деҳқонларимиз қулай фурсат ва имкониятдан фойдаланиб, чигитни вақтида экдик, ернинг табиий намига бир текис ундириб олинмоқда, деб кўтаринки кайфият билан меҳнат қилмоқда эдилар. Афсуски, бу қувончга раҳна тушди. Ўша кунги совуқ туфайли, мутахассисларимиз ҳисоблаб чиқишди, каттагина майдонлардаги униб чиққан ниҳоллар нобуд бўлди. Агар областимиз бўйича 137 минг гектар майдонга чигит экилганлигини ҳисобга оладиган бўлсак, бу табиийки, ҳазилакам «йўқотиш» эмас. 60 минг гектардан ортиқ майдонда чигитни қайта экишга тўғри келади. Айниқса, Янгийўл, Чиноз, Ғалаба районларида ғўза ниҳоллари деярли нобуд бўлди.

Лекин, на илож. Тушкунликка тушишдан сира фойда йўқ. Қолаверса, деҳқонларимиз табиатнинг бундай қалтис ҳазилига биринчи марта дуч келишмаган. Ҳар жиҳатдан қулай келадиган йилнинг ўзи бўлмайди. Шунинг учун ҳам ҳамма ерда зудлик билан ишга киришилди. Техникалар эндигина бўшаган эди. Ҳали тирков техникаларининг кўпи ечилмаганди. Иш жадаллаштирилди. Сеялкалар бошқатдан ишга солинди. Мутахассислар ҳар бир дала, картани синчиклаб назоратдан ўтказдилар. Асосан кўндалангига ва диагональ чизиқ бўйлаб борона солиниб, айрим ўтириб қолган ерларни эса чизеллаб, орқасидан диска ва барона қўйилиб, сўнг қайта чигит экишга киришилди.

— Албатта, кўчатларнинг соғломлиги, ҳосилнинг салмоғи уруғ сифатига боғлиқ. Уруғ сара бўлса, униб чиқиши ҳам яхши бўлади. Деҳқонларимиз уруғдан қийналишмадими? Ахир вақт тиғиз эди-да.

— Бу саволни бежиз бермаяпсиз, албатта. Бизда бу йил асосан пахтанинг тола чиқими яхши С 65—24, «Ан-баёвут»-2, ҳамда С 48—80 навлари экилган эди. Ана шу нав пахта уруғлигидан областимизга 8 минг тонна чигит зарур эди. Биз ҳар эҳтимолга қарши деб 12 минг тонна уруғлик тайёрлаб қўйган эдик. Демак, тўрт минг тонна запасимиз бор эди. Бу етмай қолиши мумкинлигини ҳисобга олиб дарҳол пахта тозалаш заводларига топшириқ берилди. Улар қўшимча уруғлик чигит тайёрлаб беришга астойдил киришдилар. Шундай қилиб муаммони ҳал қилиш мумкин бўлди. Мутахассисларимиз асосий диққат-эътиборни илгари қайси далага қайси нав экилган бўлса, зарарланган ниҳолларнинг ўрнига ўша навдаги чигит экилишига алоҳида эътибор бердилар. Агар бир даланинг ўзида навлар аралашиб кетса, кейинчалик иш мураккаблашади. Агротехника тадбирларини амалга ошириш қийинлашади. Шунинг учун ҳам иложи борича илгари қайси нав чигит экилган бўлса, ўша навни экишга ҳаракат қилдик.

Мутахассисларимиз келгусида рўй бериши мумкин бўлган ҳолатларни ҳам ҳисобга олдилар.

Маълумки, айрим далаларда нам кўтарилиб қолганди. Бир хил карталарда чигит қуруқ тупроққа тушган бўлиши мумкин. Буни ҳисобга олмаслик мумкин эмас, албатта. Агар ёғингарчилик бўлса, эҳтимол бундай майдонларга экилган чигит тез униб чиқиши турган гап. Лекин ҳаво қуриқ келса-чи? У ҳолда албатта, чигит суви беришга тўғри келади. Шунинг учун ҳам қайта экиш билан бир йўла эгатлар ҳам олиб кетилди. Зарур бўлиб қолса, чигит суви берилиши мумкин.

Албатта, бу йил ҳам пахтачиликдаги ишлар осон бўлмади. Катта майдонларда ғўза кечки бўлиб қолиши мумкин. Бу кечикиш ўтган йилга нисбатан 18—20 кунни ташкил этиши тахмин қилинмоқда. Хўш, бу қолоқликни бартараф этиш мумкинми? Бутунлай бартараф этиб бўлмасада, қолоқлик муддатини анча қисқартиришга эришиш муҳим вазифадир. Шунинг учун ҳар бир хўжаликда, ҳар бир далада ишни ниҳоятда тиғизлик билан интенсив технология асосида ташкил этиш, қайта экилган майдонларда чигит униб чиқиши биланоқ пешма-пеш ишловни бошлаб юбориш, агротехника — тадбирларини ниҳоятда сифатли ва ўз вақтида амалга ошириш керак бўлади.

— Етакчи мутахассис сифатида бу соҳада деҳқонларга қандай тавсия, маслаҳатлар бера оласиз?

— Қийинчиликларни кўраверин, «пишиб» кетган деҳқонларимиз мард ва фидокор кишилар. Улар вазиятга қараб, қандай йўл тутишни ўзлари яхши биладилар. Лекин маслаҳатли тўн тор келмас деганларидек, кўп йиллик иш тажрибаларим, уста деҳқонлар, агрономлар билан қилинган мулоқотлардан келиб чиқиб, айрим тавсия, мулоҳазаларни айтиш мумкин. Модомики, гап ғўзанинг кечикишидаги муддатни қисқартириш устида борар экан, бунинг учун ёш ниҳолларнинг тез ва соғлом ўсиши, мўлжалдаги ҳосилни тўплаши учун қулай шароитни яратиш талаб этилади. Энг биринчи навбатда культивациянинг сифатига ва қай аҳволда ўтказилишига эътибор бериш керак. Маълумки, бу йил далаларга қайта-қайта трактор кираверин, айрим майдонларда тупроқ зичлашиб, ер берч бўлиб кетди. Бу ҳолат ёш ниҳолнинг яйраб ўсиши учун жиддий тўсиқ бўлади, албатта. Шунинг учун ҳам культивация пайтида ишчи органларини созлашга ва ўрнатишга эътиборни кучайтириш керак. Культиватор ўрта қисмидаги пичоқларини шундай жойлаштириш кераккн, у тупроқни 16—18 сантиметр чуқурликда ёрма қилиб юмшатиб кетсин. Ана шунда ёш ниҳолларнинг илдизи ҳароратдан, ҳаводан яхши баҳраманд бўлади. Тупроқ қизийди-да, буни доимо ёдда тутиш керак.

Бу йилги шароитда минерал ва маҳаллий ўғитларни ғўзага мумкин қадар эрта беришга тўғри келади. Бу экиннинг ривожини тезлаштиради. Айниқса, аммофос ўғитининг аҳамияти катта. Калий ўғити эса ёш ниҳолларнинг бақувват бўлиб ўсишига ёрдам беради. Шунинг учун ҳам ҳар бир хўжаликни ана шундай хилдаги ўғитлар билан кераклича таъминлаш чоралари кўрилади.

Ҳамма эътибор ғўзани бу йилги шароитда ғовлатиб юбормасдан калтабақ ай, қайчибарг қилиб ўстиришга қаратилиши лозим. Агротехника тадбирлари ана шу мақсадга бўйсиндирилиши шарт. Сувни меъёрида, тез-тез, камроқ нормада бериш керак, деб ўйлайман. Қатор ораларида тупроқ етилиши биланоқ культивацияга киришиш зарур. Хуллас, ана шу йўл билан ғўза парвариши цикллари муддатини анча қисқартириш мумкин бўлади.

Бу йил ҳар гектар ерда кўчатларни ўтган йилгига қараганда анча кўпроқ сақлаб қолиш ғоят муҳимдир. Шу мақсадда карта четлари, йўл чеккалари, эгат охирларига қўлда чигит экиб чиқишдан эринмаслик керак.

Мен ўйлайманки, деҳқонларимиз бу ишларни уддасидан чиқадилар, ҳар бир картада кўчатларни бутлаб оладилар. Мўлжалдаги ҳосилни етиштириш учун барча куч, имкониятларни сафарбар этадилар, тажрибаларни ишга соладилар.

ҚАЛОВИНИ ТОПАЯПМИЗ

БИЗНИНГ колхозимизда ҳам мавжуд 529 гектар майдондаги эндигина униб чиққан ғўза ниҳоллари нобуд бўлди. Сабзавот экинлари, полиз ва маккажўхори ҳам зарарланди. Колхозимиз меҳнаткашлари вазиятни дастлабки кунданоқ тўғри баҳоладилар.

2 май куниёқ хўжалигимиздаги барча 9 та экиш агрегати далага олиб чиқилди. Маъдан Пардаев, Турсун Алдашев, Сайдулла Тўхлиев сингари тажрибали механизаторлар бошчилигида ишни икки сменада ташкил этдик.

Ишни ҳар томонлама пухта ташкил этган Офтобхон Расулова, Иброҳим Топиболдиев, Турсунқул Дусебоев ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларнинг коллективлари уч кундаёқ қайта экишни тугалладилар.

Биз йил бошида зиммамизга олган 29 центнерлик маррани эгаллаш учун уруғликнинг сифатига, экишнинг маромига алоҳида эътибор бердик. С—48-80 навли чигитни тезроқ ундириб олиш мақсадида «мивал» препарати билан ишладик. Ўтган йиллардаги тажриба бу препарат пахтадан мўл, эртаги ва сифатли ҳосил етиштиришда катта самара беришини кўрсатди.

Энг муҳим иш — чигитни экишни тугаллагандан сўнг механизаторларимиз қайтадан маккажўхори, каноп экишни ҳам бошлаб юбордилар. Ҳозиргача 40 гектардан ортиқ ерга маккажўхори, 20 гектардан зиёд майдонга каноп экиб қўйилди.

Моҳир механизаторимиз Маннон Сирожиддинов 45 гектар ердаги картошкага ишлов берди. Ҳар гектар ерга 150 килограммдан фосфор, 200 килограммдан азот солиб сув қўймоқдамиз. 17 гектар майдондаги помидор, 13 гектар ердаги полиз экинлари ҳам совуқдан нобуд бўлди. Иссиқхоналарда етилиб турган помидор кўчатларини уюшқоқлик билан далага ўтказяпмиз. Эрта-индин қовун-тарвуз экишни ҳам якунлаймиз.

Лекин табиий офат бир қатор қийинчиликларни ҳам юзага келтирди, албатта. Айниқса, пиллакорларимизга қийин бўлди. Хонадонларга 300 қути курт уруғи тарқатилган эди. Тутзорлардаги аҳволни, мавжуд озуқа базасини ҳисоблаб чиқиб бор-йўғи 100 қути курт уруғини боқиш мумкин деган қарорга келдик. Шундай қилиб оилалардан, 200 қути курт уруғини қайтариб олишга тўғри келди.

Бир сўз билан айтганда оғир вазиятдан чиқиш учун кураш давом этяпти. Колхозимиз аъзолари бу йўлда ортиқча саросимага тушмай ҳаракат қилмоқдалар. Бизнингча, бу энг муҳимидир.

С. ЮСУПОВ,
Янгийўлдаги «Октябрь» колхози бош агрономи.

• Партия турмуши: комитет иш услуби

ТЕКШИРУВ ЭМАС, КУНДАЛИК ЁРДАМ

Музаффар Порсихонов Тошкент олий партия мактабини тамомлаб келгач, райкомда бироз ташкилий бўлим инструктори бўлиб ишлади. Бошланғич партия ташкилотлари ҳаёти билан у шунда яхшироқ танишган эди. Тез-тез колхоз ва совхозларда бўлар, секретарлар, оддий коммунистлар билан суҳбатлашар, уларнинг таклиф ва мулоҳазаларини чуқурроқ ўрганишга ҳаракат қиларди.

Ўйлаб қараса гўё ҳамманинг гапи бир жойдан чиқаётгандек. Райком ходимлари ҳафтанинг маълум кунларида хўжаликларда бир-бир бўлсалар ҳам, лекин уларнинг амалий ёрдами сезилмасди.

Шу орада район партия конференциясига тайёргарлик бошланиб, бўлим ходимлари бошланғич партия ташкилотларига умуман чиқмай ҳам қўйишди. Шунинг учун ҳам конференцияда райком аппарати ходимлари адресига аччиқ-аччиқ танқидий гаплар айтилди. Уларни ишнинг кабинет усулидан воз кечишга, кўпроқ жойларда бўлиб, бошланғич ва цех партия ташкилотларига амалий ёрдам кўрсатишга даъват этишди. Бу таъналарни Музаффар худди ўз адресига айтилаётгандек қабул қилди, чунки у конференцияда район партия комитети ташкилий бўлим мудири этиб тасдиқланганди. Энди бўлим ишини бутунлай қайта қуриш керак, эди.

Конференциядан сўнг бўлим ходимлари таклифи билан район партия комитети аппаратида аттестация бошланди. Аппарат ходимлари иш услуби шу жараёнда яна ҳам чуқурроқ ўрганилди. Ўзаро маслаҳатдан сўнг бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини чуқурроқ ўрганиш мақсадида жойларда райком кунини ўтказишга қарор қилинди. Шу куни район партия комитети аппарати ходимлари куни бўйи белгиланган хўжаликда бўлиб, бошланғич партия ташкилоти фаолияти билан атрофлича танишадилар, ички партиявий ва идеология ишларини йўлга қўйишда партия ташкилоти секретарига, сайлаб қўйилган активларга амалий ёрдам кўрсатадиган бўлишди.

Биринчи бўлиб «Кремль» совхози танланди. Чунки совхоз партия ташкилоти секретарлари кейинги пайтда тез-тез ўзгариб, партиявий ва идеологик ишлар анча бўшашиб кетган эди. Бу ерда дастлаб Тўхтамурод Иброхимов секретарь бўлиб ишлади. Кейин коммунистлар хоҳиши билан у ўз ўрнини Собир Иномжоновга бўшатиб берди. Лекин у ҳам кўп ишлай олмади. Ҳисобот-сайлов йиғилишида илгари райком аппаратида ишлаган Абдураим Валиев секретарликка сайланди.

Секретарлар ўзгарарди-ю, аммо совхозда ишлар ўзгармасди. Бунинг сабаблари совхозда ўтказилган райком кунида ойнадек равшан бўлди қўйди. Райком ходимлари ўша куни ишни партком фаолиятини ўрганишдан бошлашди. Иш плани ниҳоятда юзаки тузилган эди. Хўжалик ишлари тилга олингану, аммо ташкилий-партиявий, идеологик ишлар эътибордан четда қолдирилганди. Қўйилган вазифаларни бажарувчи кишилар ҳам аниқ белгиланмаган. Партиявий топшириқларни тақсимлашда тартиб йўқ.

Шу куни совхоз касаба союз комитети раиси, партком аъзоси В. И. Аляпинга уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши ишини жонлантириш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, социал ҳаёт билан шуғулланиш вазифалари юкланди. Район партия комитетининг ўтган йил июнь ойида бўлиб ўтган пленумида уй-жой программасини ҳал этиш масаласи муҳокама қилинган эди. Лекин партком аъзолари ва оддий коммунистлар билан ўтказилган суҳбатлар давомида бу масала партия ташкилоти эътиборидан четда қолганлиги маълум бўлди. Шу боисдан райком пленуми якунларини коммунистлар йиғилишида алоҳида кўриб чиқиш тавсия этилди. Бу масала устидан назорат ўрнатиш райком масъул ташкилотчиси Шерали Қўчқоровга топширилди.

Совхозда ўтказилган райком кунида коллектив ҳаёти комплекс тарзда ўрганилди. Фельдшерлик-акушерлик пункти ўша кезларда кўмирнинг йўқлиги учун иситилмаётган эди. Бўлимлараро телефон алоқаси ҳам узилганди. Дарҳол бу ишга район бош мутахассислари жалб этилди. Улар ёрдами билан кўмир ҳам келтирилди, телефон алоқаси ҳам ўрнатилди.

Район партия комитетининг янгича иш услуби бошланғич партия ташкилоти секретарларига жуда ҳам маъқул тушди. Чунки райком кунида ишлар илгаригидек ревизия қилинмай кўпроқ амалий ёрдам кўрсатиларди, дўқ-пўписа қилинмай ишга ёрдам берувчи самимий суҳбатлар бўларди. Шундан кейин секретарларнинг ўзлари райком аппарати ходимларини ўз хўжаликларига таклиф эта бошлашди.

Яқинда шундай учрашув «Ленинизм» колхозида бўлди. Қишлоқ амбулаторияси иши билан райком инструктори Шокир Турдиев шуғулланди. Амбулаториянинг ремонтга муҳтожлиги шундай кўриниб турарди. Инструктор мавжуд аҳволни колхоз раиси Қодир Элчибоевга кўрсатди. Ўшанда у изза бўлиб, амбулатория ремонтини тезда бошлашга ваъда берди.

Колхозда уй-жой программасини бажаришда ҳам шошилинч чоралар кўриш талаб этиларди. Лекин бу муҳим масала кейинги пайтларда партия йиғилишларида бирор марта ҳам кўриб чиқилмаган экан. Шу боисдан ҳам навбатдаги йиғилишларнинг бирида колхозчиларни уй-жой билан таъминлаш соҳасидаги вазифалар алоҳида муҳокама қилинадиган бўлди.

Коммунистлар ўртасида партиявий топшириқлар қандай тақсимланаётганлиги ҳам кўриб чиқилди. Колхоз раисининг маданий ишлар бўйича ўринбосари Саидаҳмад Шарафхонов зиммасига бирйўла учта топшириқ юкланган экан. У колхоз партия комитети секретарининг ўринбосари, идора цех партия ташкилоти секретари, пропагандист сифатида елиб югурарди-ю, аммо топшириқларнинг бирортасини ҳам кўнгилдагидек бажаришга улгуролмасди. Қўша-қўша топшириққа эга бўлган коммунистлар бошқа участкаларда ҳам бор эди. Шундан кейин партия топшириқлари тақсимоти қайтадан кўриб чиқилди. Ҳар бир коммунист ўз зиммасига биттадан топшириқ олиб, уни сифатли бажаришга киришди.

Бўлиб ўтаётган райком кунлари якуни кечқурун ўша жойнинг ўзида муҳокама қилиниб, аниқланган камчиликларни тугатиш бўйича амалий тадбирлар белгиланмоқда. Муҳокамаларда райком секретарларидан тортиб, райондаги хизмат кўрсатиш тармоқлари раҳбарларигача иштирок этишяпти. Шу кунгача 11 та хўжаликда райком куни ўтказилди. Жойларда бўлаётган бевосита мулоқотлар кўпгина муаммоларни аниқлашга ва уларни бартараф этиш юзасидан амалий чоралар кўриш имконини беряпти.

— Эндиликда пленумларни ўтказишга ҳам янгича ёндашаяпмиз,— дейди Бўка район партия комитети ташкилий бўлими мудири Музаффар Порсихонов.— Ҳозир КПСС Марказий Комитети март Пленуми якунларини муҳокама қилишга тайёргарлик кўраяпмиз. Бу пленумда партия аграр сиёсатини амалга ошириш бўйича район партия ташкилотининг вазифалари аниқ белгилаб олинади. Пленум жонли ва қизиқарли бўлиши учун олдиндан сайлаб қўйилган активларга анкета тарқатдик. Унда Озиқ-овқат программасини бажаришга кўмаклашувчи таклифлар сўралган эди. Анкета саволларига ҳар куни жавоблар келаяпти. Активларимиз хаёлга келмаган кўпгина муҳим таклифларни баён этмоқдалар.

М. Порсихонов бизни Ленин қишлоқ Совети раиси Эркин Жўраев йўллаган жавоб билан таништирди. У пахта уруғчилигини ривожлантиришга кўмаклашувчи таклифни ўртага ташлаган эди. Унинг таклифи бўйича «Партия XIX съезди» колхозини уруғлик пахта етиштиришга ихтисослаштириш мумкин. Бу зонада аҳоли зич жойлашган. Етиштирилган ҳосилни уринтирмай қўлда териб олиш мумкин. Пахта монокультурасини тугатиш ҳисобига яйловларни кенгайтириш ҳам таклиф этилган эди. Чунки ҳозир хонадонларда мол сақлаш имкони йўқ. Ҳар уч хонадоннинг бирида сигир бор холос. Томорқаларда фақат помидор эмас, сабзавот, полиз, мева ҳам етиштиришни ўйлаш керак. Бунинг учун эса мевали дарахт кўчатлари етиштириладиган кўчатзорлар ташкил этиш зарур. Шунда боғлар кўпайиб, дастурхонимиз хўл мевага тўкин бўлади, нарх-наво пасаяди. Бундан ташқари ҳар бир пахтачилик хўжалигида картошка етиштириладиган алоҳида бригада ҳам ташкил этиш фойдадан холи бўлмайди.

Шунга ўхшаш таклифлар район партия комитетига келиб турибди. Улардан, албатта, пленумда қилинадиган докладда фойдаланилади. Омма билан бамаслаҳат ўтказилаётган тадбирлар қишлоқ партия ташкилотлари обрў-эътиборини яна ҳам ошираяпти. Партиявий ишларни давр талаблари асосида қайта қуриш сиёсий ва тарбиявий ишларни муваффақиятли ҳал этишга катта ёрдам бераяпти.

Ж. НОСИРОВ,
Бўка райони.

ЎЗБЕКИСТОН — ҚОЗОҒИСТОН — ТОЖИКИСТОН

ОҒА-ИНИ ТУТИНИШДИ

Оржоникидзе районида истиқомат қилаётган аҳолининг 18 проценти қозоқ миллатига мансуб. Уларнинг талаб ва эҳтиёжи ҳисобга олиниб, яқинда Чимкент областининг Сайрам райони билан дўстлик алоқалари ўрнатилди.

Оржоникидзе райони вакиллари Сайрам районида бўлишиб, у ерда истиқомат қилаётган ўзбеклар ва қозоқлар ҳаёти ва меҳнати билан танишдилар, «Победа» колхозида бўлишганда уларга бир қатор янгиликларни сўзлаб беришди. Колхоз асосан чорвачиликка ихтисослашган. Ҳар йили 5 миллион сўмга яқин соф даромад олаяпти. Ҳар бош сигирдан соғиб олинаётган сут миқдори 3,5 минг килограммга тўғри келмоқда. Хўжаликда мўйна тайёрлаш ҳам йўлга қўйилган. Улар маҳсулотни халқаро бозорларга чиқариш чораларини кўришяпти.

Орадан кўп ўтмай сайрамлик меҳмонлар Оржоникидзе районига ташриф буюришди. Бу ерда дўстлар Наврўз байрамини биргалашиб ўтказишди. Савдо ярмаркаси уюштирилди, бадиий ҳаваскорларнинг чиқишлари бўлди. Наврўз баҳонасида ўзбек ва қозоқ биродарларнинг дўстлиги яна ҳам мустаҳкамланди.

Ўзаро учрашувлар пайтида бир қатор таклифлар ўртага ташланди. Район газеталарининг қўшма сонларини чиқариш, пионер лагерларида қўшни район ўқувчиларининг дам олишини уюштириш, ўзаро иқтисодий ёрдам кўрсатиш бўйича тушган таклифлар ҳар иккала томонга маъқул бўлди.

Ш. СИДДИҚХЎЖАЕВ.

«САНАМЁР» ШОДЛИК УЛАШДИ

Илгарилари Бўка райони меҳнаткашлари Тожикистоннинг Мастчоҳ райони пахтакорлари билан мустаҳкам алоқа ўрнатишган эди. Энди Пролетар райони меҳнаткашлари билан дўстлашишди. Яқинда тожикистонлик меҳмонлар Бўка районида меҳмон бўлишди. Меҳмонларнинг кўпчилиги донгдор Ленин номли колхоздан эди. Хўжаликда социал муаммолар муваффақиятли ҳал этилмоқда. Замонавий посёлка, маданий-маиший объектлар қурилишига алоҳида эътибор берилди. Маданий турмуш даражаси ошиб бораяпти.

Меҳмонлар билан бирга колхознинг «Санамёр» ансамбли аъзолари ҳам келишган эди. Улар «Ленинобод» колхозининг Инобат Ҳожибекова бошлиқ бригадаси дала шийпонида қизиқарли программада концерт қўйиб беришди. Ансамблга таниқли санъаткор Сайдулла Матқулов раҳбарлик қилмоқда. Санъат шинавандалари меҳмонлар ижросидаги ўзбекча ва тожикча ашулаларни мароқ билан тинглашди. Айниқса Фозилжон Салимов, Абдалим Азимов каби хонандаларнинг чиқишлари манзур бўлди. Ансамбль халқ лапарларини ҳам маҳорат билан ижро этди.

Таниқли ҳажвчи ва қизиқчи Ҳожибой Тожибоев бошлиқ яна бир группа санъаткорлар эса Бўка шаҳри меҳнаткашлари учун концерт қўйиб беришди. Бундай учрашувлар ҳар иккала халқ санъати ва маданиятини чуқурроқ ўрганиш имконини бермоқда.

А. ЙЎЛДОШЕВ.

ПАРТИЯ АХБОРОТИ

ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИ— ҲАММАНИНГ ИШИ

Паркент район партия комитетининг бўлиб ўтган пленумида КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорлари асосида партия аграр сиёсатини амалга ошириш соҳасидаги вазифалар муҳокама қилинди.

Пленумда қилинадиган доклад тезислари барвақт район газетаси саҳифаларида эълон қилинган эди. Шу боисдан район партия комитетининг биринчи секретари И. И. Салимов пленумни қисқача кириш нутқи билан очди.

Пленумда сўзга чиққан Энгельс номли совхоз директори К. Иброҳимов, Калинин номли совхоз партия комитетининг секретари С. Фазлиддинов, «Прогресс» совхози бош зоотехниги А. Ким ва бошқа ўртоқлар Озиқ-овқат программасини ҳал этиш йўлида қурилаётган тадбирлар, бу соҳадаги мавжуд муаммолар ҳақида тўхталдилар.

Пленум қатнашчилари район меҳнаткашларига қарата қабул қилган мурожаатномада ҳозирги қийин об-ҳаво шароитида янада активлик ва уюшқоқлик кўрсатишга, табиий офат оқибатларини тадбиркорлик билан енгишга даъват этилади.

Пленумда коммунистлар томонидан билдирилган танқидий фикр ва мулоҳазаларни бартараф этиш юзасидан кўрилган тадбирлар тўғрисида ахборот тингланди, 1989—1991 йилда район агросаноат комплексини ривожлантириш юзасидан белгиланган чора-тадбирлар тасдиқланди.

М. ТОИРОВ.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Микробиология институти олимлари қатор илмий тадқиқотларни ҳал этиш билан изчил шуғулланмоқдалар. Уларнинг изланишлари натижалари халқ хўжалигида кенг қўлланилаётир. Суратда: биохимия ва биотехнология лабораториясининг катта илмий ходимлари (чапдан) Жумабой Сафиязов, Тошхон Ғуломова ва кичик илмий ходим Дилором Рўзиевалар ўтказилган тажриба тўғрисида суҳбатлашишмоқда.

Суратни Т. КАРИМОВ олган.

ҲЕЧ КИМ, ҲЕЧ НАРСА УНУТИЛМАЙДИ

Қаҳрамон номи берилди

ШУ йилнинг 4 февралида «Меҳнат байроғи» газетасида Пискент районидаги Тельман номли колхоз бир группа меҳнаткашларининг таниқли пахтакор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳакимполвон Қодировнинг хотирасини абадийлаштириш тўғрисидаги фикр-мулоҳазалари эълон қилинган эди. Уларнинг мурожаати эътиборсиз қолмади.

Район партия ва ижроия комитети Ленин, Меҳнат Қизил Байроқ орденлари, Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг олтин медали соҳиби, бир неча марта Ўзбекистон ССР Олий Совети, область, район Советларининг депутати қилиб сайланган Ҳакимполвон Қодировнинг хотирасини абадийлаштириш тўғрисида қарор қабул қилди. Тельман номли колхоздаги 27-ўрта мактабга унинг номи берилди.

— Мен Ҳ. Қодиров билан 1973 йилдан бошлаб умрининг охиригача кўп марта мулоқотда бўлганман, — дейди Янгийўлдаги «Партия XXI съезди» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. Мараҳимов. — Биз пахтачиликни ривожлантириш муаммолари тўғрисида тез-тез фикр алмашиб турардик. У бу борада маълумотга эга бўлмаса-да, уни «пахта академиги» дердик. Шундай инсоннинг хотираси тикланаётганидан жуда мамнунман.

Мактабга унинг номи берилишига бағишланган йиғилишда отанинг жуда кўп сафдошлари, шогирдлари сўзга чиқдилар.

Қ. АРСЛОНОВА.

САЛОМАТЛИК ПОСБОНЛИГИДА

Медицина санитария қисми очилди

Олмалиқ химия заводи яқинида жойлашган йирик микрорайон аҳолиси учун медицина хизмати кўрсатиш муаммосини шу корхонада ишга туширилган медицина-санитария қисми ҳал қилиб берди.

Баланд бинога поликлиника ва 160 ўринли терапия ҳамда лорингология бўлимлари мавжуд стационар жойлашди. Кабинетлар энг янги диагностика ва физиотерапия асбоб-ускуналари билан жиҳозланган.

Медицина-санитария қисми химия заводи ишчиларидан ташқари, уларнинг оила аъзоларига ҳам хизмат қилади. Уни қуриш ва асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш учун бир миллион сўмдан кўпроқ маблағни Олмалиқ кимёгарлари ўз фойдасидан ажратиб бердилар.

(ЎзТАГ мухбири).

• Социал тадқиқот якунларини маълум қиламиз

ҒАМХЎРЛИК ИЗЧИЛ ВА АМАЛИЙ БЎЛСИН

ЭСЛАТИБ ўтамиз, «Тошкент ҳақиқати» ва «Ташкентская правда» газеталарининг шу йил 20 январь сонида уруш ва меҳнат ветеранларидан жавоб беришларини илтимос қилиб, ўн битта саволдан иборат анкета эълон қилинган эди. Область меҳнат ва социал таъминот бошқармаси билан ҳамкорликда ўтказилган бу социал тадқиқот кутилганидан ҳам зиёд натижа берди.

Анкета саволларига областнинг турли шаҳар ва районларидан мингга яқин кишидан жавоб олинди. Шуниси диққатга сазоворки, хат йўллаган ветеранларнинг кўпчилиги анкета саволларига «ҳа» ёки «йўқ» деб жавоб бериб қўя қолмай, асосли танқидий фикр-мулоҳазаларини, амалий таклифларини ҳам хатларига илова қилганлар.

Бундан ташқари бевосита шаҳар ва район социал таъминот бўлимларидан келган мактублар уларнинг иш услуб ва методлари борасида кутилмаган янгиликларни юзага чиқарди. Шунга қарамай, «Ғамхўрлик» шиори остида ўтказилган социал тадқиқот натижаларини умумлаштириш учун ҳам анчагина тер тўкиб ишлашга тўғри келади. Бугун эса биз кўпроқ қизиқиш уйғотаётган айрим муаммоларга тўхталмоқчимиз.

АВВАЛО шуни таъкидлаш керакки, анкетадаги ўн битта саволдан бирортасига юз фоиз «ҳа» жавоби олинмади. Демак, социал таъминот соҳасида бирорта ҳам хизмат тури йўқки, уни ветеранлар маъқулласинлар. Хат муаллифларининг 68,8 фоизи соғлиқни сақлаш, уй-жой-коммунал хўжалиги, савдо, маиший хизмат ва бошқа соҳаларда ўзлари учун белгилаб қўйилган имтиёзлардан фойдаланишда қийналаётганликларини маълум қилади. 21,9 фоиз ветеранлар оталиқ ташкилотларидан ранжиганлар. 14,9 фоиз ветеранларнинг эса бевосита социал таъминот бўлимларининг ўзига даъволари бор.

Хат йўллаган кишилардан 13,8 фоизининг пенсия қонунчилиги асосларини билмаслиги ҳам ташвишли ҳолдир. Жойларда юз бераётган тушунмовчиликлар, чалкашликлар, норозиликлар шундан. Корхона, ташкилот ва муассаса маъмуриятлари вакилларининг зарур ҳужжатларни расмийлаштиришда ветеранларга ёрдам бермаётганликлари ҳам юқорида айтилган нуқсонларнинг янада чуқурлашувига олиб келаяпти.

Оққўрғон, Бўстонлиқ, Ғалаба, Пискент районлари ва Янгийўл шаҳри ветеранларида шикоятлар айниқса кўп тўпланиб қолган бўлса, Калинин, Коммунистик, Тошкент, Паркент районларидан бирорта хат келмади.

Социал тадқиқот яна бир кутилмаган янгиликни юзага чиқарди: пенсия белгилаш ва тўлаш бўйича яқинда тузилган область маркази пенсионерлар ўртасида низо қўзғатди. Айримлар бу марказни йўқотиб, бухгалтерия ҳисобининг эскича тартибига қайтишни қатъийлик билан талаб қилишса, бошқалар пул муомаласидаги чалкашликлар учун айбни алоқа ходимларига тўнкашади. Бизнингча, асосий иллат бошқа ёқда. Бир томондан марказ ходимлари ўз вазифалари нималардан иборат эканлигини аниқ тушуниб олмаганлар, иккинчи томондан алоқачилар ҳам қиёфасини ўзгартирган янги иборага кўника олмаяптилар. Аммо мақсад айбнинг кимда эканлигини аниқлаш эмас, балки ишни тўғри йўлга қўйишдир.

Меҳнат ва ижтимоий ҳаётдан холи, қизиқарли муқим машғулоти йўқ, кўпинча моддий қийинчиликларга дуч келиб турадиган пенсионерларнинг нолали хатлари, айниқса, кўп. Улар, табиийки, кўпчилик билан доимо алоқа ва мулоқотда бўлишга, бирор тайинли ерда муқим ишлашга, кўмакчи топишга интиладилар. «Пенсионерлар клублари, ўзаро ёрдам кассалари зарур», дея талаб қилади Ангрен шаҳрида яшовчи Ф. Богданова, «Нима учун инвалидлар жамиятини тузиш мумкин эмас», — таъкидлайди яна бир оққўрғонлик хат муаллифи. «Қишлоқ жойларда катта бўлмаган, аммо қулай уйлар қурилишини, ёлғиз кишиларнинг бу уйларда биргаликда иноқ яшашларини истардик», дейди бошқаси.

Ғазалкентлик олти нафар қўшни аёлнинг биргалашиб ёзган 9 варақли хати ҳам диққатга сазовордир. «Бизнинг ёшимиздаги одамларнинг кўпчилиги қўлидан анча-мунча иш келиши мумкин, — деб ёзишади улар. — Кўпчилик тикиш, тўқиш, дурадгорлик қилиш, йигиришни билади. Аммо кооперативларга бизнинг меҳнатимиз керак эмас, чунки кексалар ғайрат ва ташаббус билан ишлолмайдилар, кун бўйи ишлашга ҳам қувватлари етмайди. Район маиший хизмат корхонаси эса бизнинг баҳоли қудрат кучимиздан фойдаланса бўларди. Кимдир цехда, кимдир уйида, лекин кучи етганча, ишлайди». Шу райондан Х. Шерматова ўз хатида «Маҳсулотларни ўраш цехини очиш керак» деб бу фикрни қувватлайди. Олмалиқлик А. Соловьева эса пенсионер-инвалидлар учун кооперативлар очиш тарафдори.

Бу ерда ҳар ким ўзича ҳақдир. Чунончи, пенсияга чиққан соғлом кишиларнинг меҳнатга яроқлилигини ўрганиш (Ғалаба районидан хат), махсус корхоналар қуриш (Чирчиқдан II группа инвалиди Э. Меметова), иш куни тўлиқ бўлмаган цехлар очиш (Янгийўлдан хат) хусусидаги таклифлар эътиборга лойиқ. Сирасини айтганда қариялар анчадан бери айтиб келинаётган, аммо амалга ошмаётган таклифларни такрорлашмоқда.

Ғазалкентлик аёлларнинг биргаликда ёзган хатларида социал таъминот органлари структурасини ва унга оид қонунларни такомиллаштиришга қаратилган таклиф ҳам бор: «Социал таъминот бўлимларида ёлғиз пенсионерлар билан кунига бевосита ёки телефон орқали боғланиб, озиқ-овқат, дори-дармон сотиб олиб келиб берадиган ва умуман ҳолларидан хабар олиб турадиган хизмат турини очиш керак». Хўш, бу ҳақда нима дейиш мумкин? Қўшни аёллар областимизда 26 та социал ёрдам бўлими ишлаб турганлигидан, бу бўлим худди шундай юмушларни бажараётганлигидан бехабар бўлсалар керак. Аммо бор аҳволдан кўз юмиб бўлмайди, ҳамон кексалар хабарсиз эканлар, демак бундай бўлимлар ҳали кам ёки яхши ишламаяптилар. Балки ёлғиз кексаларни маиший хизмат тармоқларига имтиёзли шартлар асосида бириктириб қўйиш керакдир (Наримановдан келган хатдан).

Бир қатор анкеталардан ветеранларни «Улуғ Ватан уруши қатнашчиси», «Улуғ Ватан уруши инвалиди» ва урушга алоқаси йўқлар ёки шунчаки меҳнат ветерани сифатида фарқлашга ҳаракат қилинаётганлиги қайд этиладир. Наҳотки раҳм-шафқат ҳам тарозида тортилиб тақсимланса? Икки марта яраланган ва контузияга учраган чирчиқлик З. Иброҳимовнинг талаби аксинча, бироз ортиқча. У I ва II группа инвалидларга санатория, дам олиш уйи ва профилакторийлар учун оилавий йўлланма бериш ва бу билан чол-кампирларнинг бир-бирига кўмаклашишига шароит яратишни таклиф этади.

Жавоблардан маълумки, пенсионерлар, ветеранлар социал таъминотни яхшилаш масаласига бефарқ қарамайдилар, фикр-мулоҳаза ва таклифлар киритишга доим тайёрдирлар. Бироқ шу соҳа ходимларининг ўзлари-чи? Масалан, жойлардаги социал таъминот органлари эълон қилинган анкетага қандай муносабатда бўлдилар?

Афсуски бошқаларга ибрат қилиб кўрсатса арзийдиган бирорта дурустроқ тажриба йўқ. Турғунлик даврини эслатувчи мисоллар эса исталганча топилади. Мана, ўзингиз мушоҳада қилиб кўринг: «Янгиобод шаҳар социал таъминот бўлими маълум қиладики, — дея рапорт беради мудир С. Раҳмонов, — 1989 йил 15 февраль кундуз соат 3 да (?) шаҳар ижроия комитетининг кичик мажлислар залида (?) уруш ва меҳнат ветеранларининг йиғилиши бўлди. Кенгашда (?) газеталарда илова қилинган анкета бандма-банд муҳокама қилинди. 67 киши иштирок этди. Ҳамма тўлдирилган анкеталар бандлари билан таништирилди ва улар якдиллик билан розилик билдиришди».

Бу рапортдан келиб чиқадиган дастлабки хулоса шуки, янгиободлик пенсионерлар, ветеранлар анкетанинг ҳамма бандларига «ҳа» деб жавоб берган эканлар демак, уларнинг ҳеч қандай арз-шикоятлари йўқ, ҳаммаси жойида, шаҳар социал таъминот бўлимига эса катта раҳмат, ходимлар бенуқсон ишлашяпти.

Лекин кошки эди амалда шундай бўлса. Янгиободлик ветеранлардан келган хатлар орасида «...буткул иши расмиятчиликдан иборат, бундан кўра ходимларни тарқатиб юборган маъқул» мазмунидаги жавоблар ҳам бор. Бу гапда жон борга ўхшайди.

Чунки рапорт муаллифлари уни «область социал таъминот бўлимига» (?) юборишибди. Ахир бу ташкилотнинг область меҳнат ва социал таъминот бошқармасига айлантирилганига анча бўлди-ку! Қолаверса, анкета саволларига бутун бир шаҳар пенсионерлари ва ветеранлари номидан социал таъминот бўлимининг ўзи жавоб берганлиги ҳам ҳеч қандай мантиққа тўғри келмайди.

Бекобод район Пушкин қишлоқ Совети уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг раиси бор гапни очиқчасига айтиш ўрнига «Бекобод район социал таъминот бўлими ходимлари уруш ва меҳнат ветеранлари талаб-эҳтиёжларига катта эътибор билан қарамоқдалар» деган умумий гапдан нарига ўтмаган. Ҳолбуки ветеранларнинг ўзларидан келган мактубларда мутлақо аксинча фикрлар баён этилган. Мисоллар келтирайлик, Зафар посёлкасида истиқомат қилувчи собиқ ўқитувчи У. Раҳмонов бундан 15 йил илгари оғир касаллик туфайли пенсияга чиққан эди. Шунча йил ичида бирор мансабдор шахс унинг уйига келиб ҳолидан хабар олмади. Гўшанишинлик азобидан халос бўлиши учун бир юмуш билан таъминлашда ёрдам сўраб тегишли жойларга ўзи мурожаат этганда эса ундан қўл силтадилар, бу билан ҳам қониқмай, тинчгина дам олсангизчи, деб камситишди.

Социологик тадқиқот туфайли маълум бўлдики, бу соҳада хайрихоҳлар ҳам, яширинча тўғаноқ бўлишни хоҳловчилар ҳам, ҳатто анкетага тузатиш киритишни истаётганлар ҳам бор экан. Исми-шарифи ва адресини яширган муаллифлардан бири анкетанинг 5-бандига ўзгартиш киритишни таклиф этади. Жумладан, бу банднинг газетада эълон қилинган нусхаси қуйидагича эди: «Сизнинг талаб ва эҳтиёжларингиз қачон ва ким томонидан ўрганилди, конкрет ташкилот ва мансабдор шахсга қандай талаб билан мурожаат қилдингиз ва натижаси нима бўлди?» Хат муаллифи қуйидагича тузатиш киритади: «Баттолларнинг (исм-шарифлари ва мансабларини) аниқ кўрсатинг, ким сизга тўраларча муносабатда бўлаётир?».

Нима ҳам дейиш мумкин, масала шу тахлит қўйилса ҳам бўлаверади аслида, аммо социал тадқиқот ўтказишдан мақсад бошқачароқ эди.

Пировардида шуни ҳам тан олиш керакки, умуман анкета, жумладан, 5-банд лозим даражада аниқ қилиб тузилмаган эди. Бироқ шунга ҳаракат қилиняпти, муҳими ишни йўлга қўйиб олишдир. Ишонамизки, биргалашиб ҳаракат қилинса бунга, албатта, эришилади.

Тадқиқот якунларини область меҳнат ва социал таъминот бошқармаси тайёрлади.

● ОҚҚЎРҒОН районидаги Охунбобоев номли колхозда чорва озуқа базасини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор берилмоқда. Суратда: пудратчи Ҳалил Худойбердиев ва колхоз бош агрономи Салим Умарохунов ўртоқлар ўрим олдидан беда ҳосилдорлигини чамалаб кўрмоқдалар.

П. ЭРГАШЕВ суратга туширган.

ЧИҚИНДИСИЗ ТЕХНОЛОГИЯНИ КЎЗЛАБ

ОЛМАЛИҚ сут заводи коллективининг ижара пудрати асосида ишлаётганига ярим йилдан ошди. Хўжаликни юритишнинг бу прогрессив усулини жорий қилиш самараси ҳозирданоқ билиняпти. Корхона коллективи фаолиятида сезиларли силжиш бўлди. Бунинг омиллари нимада? Мухбиримиз М. МИРҲАМИДОВ завод директори И. ИБРОҲИМОВ билан шу хусусда суҳбатлашди:

— Заводни коллектив томонидан ижарага олиш тартиби қандай бўлди?

— Янги усулга ўтишга муайян вақт давомида тайёргарлик ишлари олиб борилди. Уларнинг ҳаммаси ҳақида тўхталиб ўтиришнинг зарурати бўлмаса ҳам керак. Айрим муҳим тадбирлар тўғрисида қисқача гапириб ўтсам етарли бўлади.

Ижара пудрати меҳнатни ташкил этишнинг янги шакли бўлганлиги учун осонликча жорий қилинмади. Аввало шу усулда ишлаётган меҳнат коллективларининг иш тажрибаси билан ҳар томонлама танишдик. Коллективимиз ўртасида янгича ишлашнинг афзалликлари, айни вақтда масъулияти ҳақида тушунтириш ишлари олиб борилди, ишчи-хизматчиларнинг фикр-мулоҳазалари ўрганилди.

Биз бирдан бутун корхонани ижара пудратига ўтказмадик. Обдон фикрлашиб олингандан кейин уни дастлаб айрим ишлаб чиқариш бўлинмаларида жорий қилиш лозим, деган хулосага келдик. Меҳнат коллективи кенгашининг қарори билан цехлар ва участкаларда янги усулни қўллаш тартиби ва муддатлари белгиланди. Ҳамма иш шу асосда олиб борилди.

Биринчи бўлиб заводимизнинг Пискентдаги цехи ижарага берилди. Цех коллективининг ўзи шундай вазифани зиммасига олди. Сўнгра музқаймоқ цехи шундай усулда ишлай бошлади. Орадан кўп ўтмай қабул қилиш-аппарат цехи коллективи ҳам ижарачи бўлиб қолди. Дастлабки қадамлар бу усулнинг афзалликларини намоён эта бошлади. Коллективлар аъзолари сони камайишига қарамай, олдингидан анча кўп ҳажмдаги иш уддалана бошлади.

Масалан, меҳнат унумдорлиги ошди, унга боғлиқ ҳолда ишчи-хизматчиларнинг маоши кўпайди. Энг муҳими, хом ашёдан фойдаланишда катта ижобий ўзгариш юз берди. Ёқилғи-энергетика ресурслари анчагина миқдорда тежаладиган бўлиб қолди.

— Шундай кўрсаткичлар ошганлигидан далолат берувчи аниқ рақамлар келтирсангиз?

— Бажонидил. Мисол учун Пискентдаги цехимизни олиш мумкин. Илгари бу ердаги ишдан кўнглимиз унчалик тўлмас эди. Иш умуман ёмон бўлмаса ҳам айтарли силжиш сезилмасди. Фойдаланилмаётган резервлар бор эди, лекин ҳеч ким уларни ишга солиш ҳақида етарли қайғурмасди. Чунки бундан манфаат кўриши даргумон эди.

Ижара пудратига ўтилгач имкониятларни қидириб топиб, ишга солишга бўлган интилиш кескин кучайди. Бундан аввало, ўзлари манфаатдор бўлишларини тушуниб етган эдилар. Ишлаб чиқаришга, меҳнатга бундай янгича ёндошув, ҳисоб-китоб ишларининг аниқ тартибга солиниши, ошкоралик, коллективизм тушунчасининг кучайиши қандай самаралар берганлигини кўрсатувчи айрим рақамларни келтирмоқчиман.

Пискентдаги цехда қисқа муддатда меҳнат унумдорлиги бир ярим баравар ортди. Илгари бундай сакрашга ўн йиллар давомида эришилса эришиларди, бўлмаса у ҳам йўқ эди. Шунга яраша ишчи-хизматчиларнинг маоши ҳам кўпайиб, ўртача у 35—40 процент ошди. Энг муҳими, эътиборни тортадиган яна бир рақам бор: ҳар бир тонна хом ашёдан ишлаб чиқариладиган маҳсулот ҳажми 30 сўмлик ортди. Цехда ҳар куни ўнлаб тонна сутнинг қайта ишланиши ҳисобга олинса бундан кўриладиган иқтисодий фойда миқдорини тасаввур қилиб кўринг-а! У ҳар ойда ўнларча минг сўмни ташкил этади.

• Ижарага олинган корхоналарда •

— Бошқа бўлинмалар ишлаб чиқаришидаги ўзгаришлар қандай бўлди? Шу ҳақда қисқача тўхталсангиз.

— Ҳамма бўлинмаларда натижа кутилганидан ҳам зиёда бўлди. Шундай дейишимга тўла асос бор. Қабул қилиш — аппаратлар цехида иш вақти зичлаштирилди, яъни асосий ишлаб чиқариш жараёнлари биринчи сменада мужассамлантирилди. Бу буғ ва электр энергиясининг сафланишини анча камайтиришга ёрдам берди. Айни вақтда цех ишчи-хизматчилари сонини қисқартириш, бошқа ташкилий-техникавий тадбирларни амалга ошириш ҳисобига меҳнат унумдорлиги 112 процент, ўртача иш ҳақи эса 107 процент кўпайди.

Барча ишлаб чиқариш цехларида хом ашё ва материалларни тежашга қаратилган ишлар қилинди. Жумладан, сув қулфлари ўрнатилиши туфайли оби ҳаётни кўплаб тежаб қолишга эришилмоқда. Транспорт харажатларини камайтиришга қаратилган чоралар кўрилмоқда. Уларнинг айримларини амалга ошириш ҳозирнинг ўзидаёқ транспортдан фойдаланганлик учун ҳақ тўлашни ўнларча минг сўмлик қисқартирди.

— Юқорида ҳар бир тонна хом ашёдан маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 30 сўмлик кўпайганлигини тилга олдингиз. Бунга қандай қилиб эришилди?

—Шу мақсадда амалга оширилган айрим ташкилий-техникавий тадбирлар ҳақида тўхталган эдим. Бу ерда бир муҳим омил ҳақида гапирмоқчиман. Коллективимиз чиқиндисиз ишлаб чиқаришни вужудга келтириш ҳақида тинмай изланмоқда. Шу сабабли илгари чиқинди ҳисобланган айрим хом ашёдан фойдаланиш йўлга қўйилмоқда. Завод ҳузурида ишлаб чиқариш чиқиндиларидан озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрловчи кооператив очилди.

Ҳозирги вақтда шу кооператив сут зардобидан фойдаланиб, нон ёпишни йўлга қўйди. Бу чиқинди ноннинг таъм хусусиятларини анча яхшилайди, унинг чиқишини 10 процент кўпайтиради ва нисбатан узоқ вақт сақланишини таъминлайди. Биз бундай чиқиндилардан озиқ-овқат маҳсулотларининг янги турларини ишлаб чиқаришни ҳам ташкил этишни режалаштириб қўйганмиз. Яқин вақт ичида лимонад, сутли пиво ва зардобдан бошқа ичимликлар тайёрлаш ўзлаштирилади. Қисқаси сутни қайта ишлашда пайдо бўладиган чиқиндиларнинг ҳеч қайсиси илгаригидек ташлаб юборилмайди, фойдаланилади.

Ижара пудратига ўтиш коллективларимизнинг мустақиллигини янада кучайтирганлигини алоҳида таъкидламоқчиман. Хўжаликни юритишнинг эски тартибларида раҳбар ташкилотларнинг рухсатларисиз бирор иш қилиб бўлмас, оёқ-қўлимиз кишанлангандек эди. Арзимаган муаммоларни ҳал қилиш учун ҳам қанчадан-қанча вақт, асаб сарфланарди, овора бўлинарди. Янги тартибда ишлаганда коллектив корхонанинг тўла соҳиби бўлиб қолди. Бу ишни оқилона юритишга ёрдам бермоқда.

Коллективимиз эндиликда пландагидан ташқари ишлаб чиқарган маҳсулотини ўз хоҳишича тақсимлаш ҳуқуқига эга. Давлат буюртмасини дўндириб қўйсанг бўлди. Биз саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотлари билан топшириққа қўшимча тайёрланган сут маҳсулотларини сотиш бўйича ўзаро шартномалар тузганмиз. Уларга етказиб берилган маҳсулот учун нақд пул олмаймиз. Бунинг ўрнига улар заводга турли хил хизмат кўрсатадилар. Масалан, асбоб-ускуналар, бинолар ва иншоотларни ремонт қилиш, заводни техникавий қайта жиҳозлаш ишларини амалга оширишда ёрдам берадилар. Илтимосимизга кўра қурилиш материаллари, ишчи-хизматчиларимиз учун дам олиш уйлари ва санаторийларга йўлланмалар ажратишади. Ҳатто ўз қарамоғларидаги мактабгача ёшдаги болалар муассасаларидан ўрин беришади.

Сут маҳсулотлари бевосита саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотларида сотилади. Шундай бўлгач, улар заводимизнинг муваффақиятли ишлашидан манфаатдор бўладилар. Зероки, коллективимиз қанчалик яхши меҳнат қилса, пландагидан ташқари қанчалик кўп маҳсулот ишлаб чиқарса улар шунчалик кўп наф кўрадилар, коллективларини сут маҳсулотлари билан шунчалик мўл таъминлаш мумкин бўлади. Шу туфайли айрим корхоналар ва ташкилотлар йил бошиданоқ амалий ёрдам беришга киришдилар. Бу ёрдамни кўпроқ қўл меҳнати билан бажариладиган жараёнларни енгиллаштириш, асосий ва ёрдамчи материаллар, ёқилғи-энергетика ресурслари сарфини камайтириш билан боғлиқ бўлган муаммоларни ҳал қилишга йўналтирмоқдамиз.

Корхонамиз ҳар бир тонна хом ашёдан товар маҳсулоти ишлаб чиқариш бўйича республикада энг юқори кўрсаткичга эришди. Шу йилнинг ўтган ойларида у 260 сўмликдан ҳам ошиқроқни ташкил этди. Бу ҳам чегара эмас. Биз уни 265 сўмга етказишни мақсад қилиб қўйганмиз. Ҳозир коллективимизнинг бутун куч-ғайрати шундай натижага иложи борича тезроқ эришишга қаратилган.

— Янгича шароитларда ишлаш коллектив фаолиятига яна қандай таъсир кўрсатди?

— Умуман ижара пудратига ўтганимизга эндигина ярим йил бўлди. Бу муддат ҳам оз, ҳам кўп. Энг асосийси, шу даврда ишимиз аниқ бир маромга тушиб олди. Ишлаб чиқариш ва технология интизоми беқиёс мустаҳкамланди. Маълумки, интизом, тартиб бор жойда муваффақият ҳам бўлади. Ўтган йилнинг 1 ноябридан корхонани ижарага олиб ишлай бошлагандик. Тўртинчи кварталда ишимизда катта сакраш бўлди. Реализация ҳажми 19,5 процент ошди. Меҳнат унумдорлигининг кўтарилиши 14 процентни, иш ҳақининг ортиши 8 процентни ташкил этди. Олган жаъми фойдамиз эса 283 минг сўмдан ҳам кўпроқ бўлди. Бу пландагига қараганда деярли 70 минг сўм ортиқдир. Жорий йилимизнинг ўтган ойлари натижалари ҳам ёмон бўлмади. Меҳнатимизнинг барча кўрсаткичлари ўтган йилдагидан ва пландагидан анча ошиқ бўлди.

Ижарачи коллективимиз олдида катта вазифалар турибди. Чиқиндисиз технологияга эришиш уларнинг энг муҳимидир. Бу вазифаларни комплекс ҳал қилиш лозим. Бунинг учун бутун коллективимиз, биринчи навбатда инженер-техник ходимлар тер тўкиб меҳнат қилишлари керак. Иш ҳақини ошириш, уй-жой, дам олишни уюштириш, ўсиб келаётган авлодни тарбиялаш, коллективнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш муаммоларини ҳал қилиш кўп жиҳатдан ҳар биримизнинг ўз иш жойимиздаги актив, виждонан қилган меҳнатимизга боғлиқдир. Коллективимиз заводни тўла реконструкция қилиш ишига киришди. Республика ҳукуматининг бу тўғрида махсус қарори ҳам чиқди. Унда барча қайта қуриш ишларининг 1993 йилгача тугатилиши назарда тутилган. Шунга мувофиқ бу йил Тошкент денгизи ёнида дала шаҳарчаси қурилишини бошлаб юбордик. Маиший корпус қурилиши планлаштирилди. Бу ишларни амалга оширишда бизга мутасадди ташкилотлар барча зарур ёрдамни кўрсатади, деган умиддамиз. Чунки бу ишлар Озиқ-овқат программасини ҳал қилишга қаратилгандир. Ҳозирги вақтда бундан кўра зарур ва масъулиятли вазифа йўқ.

«ДЕРВИЗА»— БАҲОР БАЙРАМИ

Чирчиқ шаҳар маданият ва истироҳат боғи дарвозаси олдида чиройли миллий либос кийиб олган икки чавандоз бу ерга кирувчиларни табрикларди. Боғда 8 май куни қрим татарларнинг анъанавий баҳор байрами — Дервизага бағишланган тантаналар бўлди.

Металлурглар маданият саройи билан Чирчиқ пойабзал фабрикаси фольклор коллективлари, қрим татарларнинг «Ҳайтарма» давлат ашула ва рақс ансамбли ўз санъатларини намойиш этишди. Ёш шоирларнинг шеърлари янгради.

Рассомлар ва амалий декоратив санъат усталари асарларининг кўргазмаси бўлди. Услуб ва савия жиҳатдан хилма-хил бўлган бу асарлар умумий муштараклиги, муаллифларнинг қадимий маданият бетакрор миллий руҳини сақлаб қолишга интилишлари билан ажралиб туради.

Боғда вақтинча ўрнатилган супада миллий кураш усталари мусобақалашдилар. Байрам артистлар ҳам, томошабинлар ҳам биргаликда ижро этган қрим — татар халқ рақси билан ниҳоясига етди.

Шу куни Ўзбекистоннинг кўплаб шаҳар ва қишлоқларида ҳам дервиза баҳор байрами бўлиб ўтди.

П. БУРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

МЕҲНАТ ҚОНУНЧИЛИГИГА РИОЯ ҚИЛАЙЛИК

Область касаба союзлари Совети президиумининг бўлиб ўтган мажлисида қишлоқ хўжалиги машинасозлиги корхоналарида ишчи ва хизматчиларнинг қонуний меҳнат ҳуқуқлари бузилаётганлиги фактлари кўриб чиқилди. Тошкент трактор заводи (бош директори И. Х. Мусин, касаба союз комитети раиси Г. И. Фасхутдинов), «Ўзбексельмаш» (бош директори Т. М. Махаматов, касаба союз комитети раиси В. Н. Попадичев), «Ташсельмаш» (бош директори В. Д. Карлов, касаба союз комитети раиси В. П. Абрамов), «Чирчиксельмаш» (бош директори В. А. Беляев, касаба союз комитети раиси Б. А. Четин) ишлаб чиқариш бирлашмаларида меҳнат қонунчилигини бузиш ҳоллари кўп учрамоқда. Масалан, шу йил январь ойи охирларида «Ташсельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасининг айрим цехларида ишчилар беш кун давомида ўн икки соатдан меҳнат қилишди. Уларга қўшимча ишлаганликлари учун бамисоли алоҳида муҳим топшириқни бажарганлиги учун мукофот тариқасида иш ҳақи тўланган. Албатта, табелларда қўшимча вақтда ишланганлиги қайд этилмаган. Шуниси афсусланарлики, бирлашма раҳбарларининг масъулиятсизлиги оқибатида ҳатто балоғатга етмаган ёшлар қўшимча ва тунги ишларга жалб қилинган.

«Ташсельмаш» бирлашмасида меҳнат ҳақидаги қонунчиликни қўпол равишда бузиш кенг тарқалган. Масалан, 1988 йилда 22-цех ишчилари календарь графигида назарда тутилган 14 шанба ўрнига 30 шанба давомида ишга жалб қилинганлар. Бу ерда балоғатга етмаган ёшлар мажбурий медицина кўригидан ўтказилмасдан ҳам ишга қабул қилинаверади. Улар йил давомида ҳам медицина кўригидан ўтказилмайди.

Бирлашмалар, корхоналар ва цехлар касаба союз комитетларининг бефарқлиги оқибатида қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналарида меҳнаткашларнинг қонуний ҳуқуқларини шундай поймол этиш ҳоллари содир бўлмоқда. Бу ачинарли бир ҳолдир. Масалан, «Ўзбексельмаш» бирлашмасининг касаба союз комитети ўтган йили маъмуриятга 260 соат қўшимча ишлаш учун рухсат берди. Амалда эса бундай иш 700 соатдан кўпроқни ташкил этди. Бу ерда ҳам балоғатга етмаган ёшларнинг ҳуқуқларига риоя қилинмайди. Иш ҳақидан ушлаб қолинади, уларга тўланиши лозим бўлган қўшимча ҳақлар берилмайди. Бунинг устига улар кечки сменаларга, дам олиш ва байрам кунлари ҳам ишга жалб қилинади. Масалан, балоғатга етмаган ишчи Ш. Қосимов тўрт ой давомида тунги сменада ҳаммаси бўлиб 157 соат ишлади. Бирлашмада ишчи ва хизматчиларга амалдаги қонунчиликда назарда тутилмаган интизомий жазолар бериш ҳолларига йўл қўйилмоқда. Ишчилар отпускалардан чақириб олиняпти.

Меҳнат қонунчилигини бундай бузиш ҳолари «Тошкент трактор заводи» ва «Чирчиксельмаш» бирлашмаларида ҳам содир бўлмоқда.

Область касаба союзлари Советида

Область касаба союзлари Совети президиумининг мажлисида шу нарса таъкидландики, меҳнат қонунчилигини бузишнинг бундай кўп сонли фактлари раҳбарлар ва бошқа мансабдор кишиларнинг ишчи ва хизматчиларининг қонуний меҳнат ҳуқуқлари ва манфаатларини, меҳнат соҳасида социал адолат принципларига риоя қилинишини таъминламаётганликлари оқибатида содир бўлмоқда. Бунда «Машхлопок» (О. С. Асриянц) давлат ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбарлигининг ҳам айби бор. Чунки, у бирлашмалар раҳбарларига нисбатан бу соҳада етарли талабчанлик қилмаяпти.

Бирлашмаларнинг касаба союз комитетлари, автомобиль ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги ишчилари касаба союзи область комитети (Л. А. Завьялов, А. А. Миржалилов) ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат ҳуқуқларини муҳофаза қилишда етарли қатъийлик кўрсатмаётганликлари таъкидланди. Касаба союзлари ўзларининг кенг ҳуқуқларидан суст фойдаланадилар, айрим ҳолларда актив позицияни эгаллаш ўрнига келишувчанлик позициясида турадилар, бу билан меҳнат ҳақидаги қонунчиликнинг қўпол равишда бузилишига йўл қўядилар. Область касаба союзлари Совети президиуми бу бирлашмаларда маъмурият томонидан ишчи ва хизматчиларнинг қонуний меҳнат ҳуқуқлари бузилаётганлиги фактларини кескин қоралади ва йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш учун шошилинч чоралар кўришни талаб этди. Бирлашмалар партия комитетларига меҳнат қонунчилигини қўпол бузиш ҳолларини кўриб чиқиш илтимос қилинди.

Президиум мажлисида касаба союзлари Бутуниттифоқ кўнгилли физкультура ва спорт жамияти область кенгашининг физкультура коллективлари тузиш ва аҳолига пулли хизмат кўрсатишни кенгайтириш бўйича фаолияти муҳокама қилинди. Тошкент область Совети (Н. Ж. Жалолов) Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети президиумининг меҳнат коллективларида, ўқув юртларида ва аҳоли турар жойларида соғломлаштириш ва оммавий спорт ишларини янада такомиллаштириш бўйича қарорини бажара бориб, ўзига қарашли ташкилотлар билан биргаликда физкультура коллективларининг фаолиятини кенгайтириш ва активлаштириш бўйича муайян иш қилди. 461 касаба союз комитетини қамраб олган 140 та янги коллектив тузилди. 444 та касаба союз комитети илгари тузилган физкультура коллективларига қўшилди. Болалар ва ўсмирлар спорт мактаблари тармоғи кенгаймоқда, соғломлаштириш группаларида аҳолига пулли хизмат кўрсатиш ҳажми анча кўпайди.

Президиум мажлисида таъкидланганидек, бу соҳада камчиликлар ҳам бор. Ҳозиргача 1300 дан ортиқ касаба союз комитетида физкультура коллективлари тузилмаган. Кўпгина спорт иншоотларининг моддий-техника базаси жуда суст. Улардан тўла фойдаланилмайди. Аҳолига кўрсатилаётган пулли хизмат ҳажмининг эришилган даражасини етарли деб бўлмайди. Меҳнаткашларга ва уларнинг оилалари аъзоларига хизмат кўрсатиш маданияти паст.

Президиум касаба союзлари Бутуниттифоқ кўнгилли физкультура-спорт жамияти область кенгаши зиммасига тармоқ область касаба союз комитетлари, жамиятнинг шаҳар ва район кенгашлари, корхоналар ва ташкилотларнинг касаба союз комитетлари билан биргаликда оммавий жисмоний тарбия ва спортни меҳнаткашларнинг кундалик ҳаётига сингдириш, ўз спорт базаларида аҳолига пулли хизмат кўрсатишни кенгайтириш бўйича аниқ чоралар кўриш вазифасини юклади.

ЛАВҲА

САДОҚАТ

— Анора опа! Турғунбой ака уйдамилар?

— Бе, қаёқда дейсиз. Турғунбой акангиз шу кунларда уйда ўтирармидилар. Боя бирров келдилару, яна мотоциклларини патиллатиб далага кетдилар.

Дарвоқе, ҳозир деҳқонлар учун долзарб палла. Далаларда иш қизғин. Совуқ урган пайкалларда қайта экишни тезда ўтказиш, бунинг учун мавжуд механизм ва техника воситаларидан унумли фойдаланиш, уларнинг бетўхтов ишлашини таъминлаш чора-тадбирларини кўриш керак...

Ниҳоят Турғунбой Нафасов билан суҳбатлашиб ўтирибмиз. Мавзу ер, пахта, деҳқончилик, умуман қишлоқ ҳаёти ҳақида.

— Пахтакорлик қилётганимга ҳам 20 йил бўлибди, — дейди у. — Кечагина 8 йиллик мактабни битириб, тракторчилик касбини эгаллаган эдим.

Ҳа, умр оқар дарё деганлари бежиз эмас. Онажониси — Хосият опа уч қизи орасида ёлғиз ўғлини анча қийналиб катта қилди. Уларга ҳам оталик, ҳам оналик қилишнинг ўзи бўлмади. Турғунбой ҳам меҳнаткаш бўлиб ўсди. Совхозда очилган 6 ойлик тракторчилик курсини битириб механизатор бўлиб ишлади. Бу орада Совет Армияси сафида хизмат қилиб қайтди. Яна тракторчиликни давом эттирди.

Деҳқончилик ҳунарининг ўзига хос томонлари, қийинчиликлари бор, завқи, шавқи кўп. У биринчи марта рулда мустақил ўтириб чигит экқан, қатор ораларини юмшатган, машинада пахта терган пайтларини ҳаяжонланиб эслайди. Ҳамиша зўр умид ва ишонч билан меҳнат қилишга одатланди. Йилдан-йилга тажрибаси орта борди. Кўпчилик эътиборига тушди. Шунинг учун ҳам уни 1978 йили пахтачилик бригадасига бошлиқ қилиб сайлашди. Дастлабки йилиёқ ишончни оқлади. План ва мажбуриятларини ҳам ортиғи билан бажарди. Уни партия сафига қабул қилишди.

Ҳар йили у бошчилик қилаётган бригада олдинги сафда бўлади. Ҳатто деҳқончилик учун жуда оғир келган 1987 йилда ҳам Турғунбой Нафасов бошлиқ деҳқонлар ўз сўзларининг устидан чиқдилар. Ўтган йили эса ҳосилдорликни 28 центнер ўрнига 33 центнерга етказдилар. Етиштирилган ҳосилнинг асосий қисмини машинада тердилар, юқори навга сотдилар.

Бригадир ҳамиша тажрибакор механизатор, сувчилар билан маслаҳатлашиб иш олиб бораётганлиги учун ҳам кам бўлмаяпти.

— Бу йил 35 центнер учун курашамиз. Айни пайтда озиқ-овқат етиштиришни кўпайтиришга ҳам ҳисса қўшамиз. 2 гектар майдонда картошка етиштирилади.

— Ютуқлар ҳақида кўп гапириб, мақтаниб юбордик, шекилли, — дейди у, —муаммоларни айтиб ўтмасак ўрнига тушмайди. Пахтанинг харид нархлари пастлиги ҳақида айтавериб чарчадик.

Ўзимизнинг қўлимиздан келадиган ишларни ҳал этиш нега чўзиляпти, ҳайронман. Уй-жой шароитларимиз яхши эмас. Аёлларнинг меҳнати қачон енгиллаштирилади? Минерал ўғитлар, заҳарли дорилар тушавергандан ерларимиз касалланиб кетди, нега соғломлаштириш ҳақида астойдил жон куйдирилмайди?!

Суғориладиган сувни кўп ҳолларда исроф қиламиз. Бу ишда тартиб бўлсин. Ким қулоқ бошида бўлса экинига хоҳлаганча буриб олиши керакми? Бу — инсофданми? Нега бундайларнинг мушугини ҳеч ким пишт демайди.

Пилла боқиш яхши, бурчимиз. Ҳар йили бизнинг бригадага ҳам 4—5 қути уруғ тарқатилади. Лекин бу қуртларни боқиш учун барг етарлими, йўқми, ҳисоб-китоб қилиш керакда?! Йўқ, ундай қилинмайди. Натижада биз қурт айни дахага кирган пайтда барг излаб сарсон бўламиз. Сарф-харажат кўпайиб кетади. Бу ҳам майли-я, узоқдан келтирилади. Барглар сўлийди, сифати бузилади, қурт суйиб емайди, демак, ипаги яхши бўлмайди.

Ахир, имконият бор-ку. Нега ўзимизда тутзорларни кенгайтирмаймиз. Ҳар йили мавсумда эсга келади, гапирамиз қўямиз. ишлар тугаб яна эсдан чиқариб юборамиз.

Дала шийпонлари талабга жавоб бермайди. Боя мен аёлларнинг меҳнатини енгиллаштириш керак, деб бежиз айтмадим. Уларга жуда қийин. Кошки эди ўтин-кўмири тайин бўлса! Даладан ҳориб-чарчаб келади, сигир соғади, овқатга уннайди, хамир қориб нон ёпади. Ғўзапоя ёқиб тирикчилик қилади. Газ қувури яқинидан ўтса-ю, фойдаланолмай интиқ бўлса...

Мен тажрибали деҳқон, жонкуяр коммунист, III даража «Меҳнат шуҳрати» ордени, «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлиги учун» медали билан мукофотланган, область «Оқ олтин» мукофоти лауреати, Тошкент область ва Оққўрғон район партия комитетларининг аъзоси, 8 фарзанднинг меҳрибон отаси Т. Нафасовнинг дил сўзлари, эътирозларини оқизмай-томизмай қоғозга туширишга ҳаракат қилдим. Зора, хўжалик раҳбарлари ўқиб, бир хулоса чиқаришса.

Мен бу билан совхозда инсонлар тўғрисида умуман ўйланмайди демоқчи эмасман. Бундай дейиш инсофдан бўлмас. Айниқса кейинги бир-икки йилда деҳқонларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш бўйича айрим ишлар қилинди. Бундан кўз юмиб бўлмайди. Лекин булар кам, албатта. Хўжаликнинг ичкариироқларига ҳам кириб бориш керак. Ўзгаришлар, қилинаётган ишлар ҳамма учун баравар бўлсин.

М. РУСТАМОВ,
С. Сегизбоев номли совхоз ишчиси.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ЖАҲОН ҒАЛАБА БАЙРАМИНИ НИШОНЛАДИ

✦ **ВАРШАВА.** Гитлерчилар фашизми устидан қозонилган Ғалабанинг 44 йиллиги муносабати билан Номаълум солдат қабри олдида ҳарбий ҳурмат бажо келтиришга бағишланган тантанали маросим бўлди. Фахрий қоровул алмаштирилди, 24 марта ўқ узилиб, артиллерия салюти берилди. Қуролли Кучлар барча турларининг бўлинмалари тантанали марш билан ўтди. Гулчамбарлар қўйилди.

Маросимда ПБИП Марказий Комитетининг биринчи секретари, ПХР Давлат Кенгашининг Раиси В. Ярузельский, мамлакатнинг бошқа раҳбарлари қатнашдилар. Польша пойтахтини озод қилиш чоғида ҳалок бўлган совет жангчиларининг мавзолей қабристонида ҳам гулчамбарлар қўйилди. Мамлакатнинг бошқа шаҳарларида ҳам Совет ва Польша жангчилари қабрларига гулдасталар қўйилди.

✦ **БУХАРЕСТ.** Бу ерда Руминияни фашист босқинчиларидан озод қилиш чоғида жангларда ҳалок бўлган совет жангчилари ёдгорлигига гулчамбарлар қўйиш тантанали маросими бўлди.

РКП Бош секретари, РСР Президенти Н. Чаушеску, РКП Марказий Комитети ва РСР Давлат Кенгаши ҳамда ҳукуматидан, РКП Бухарест муниципал комитети ва Руминия пойтахти халқ кенгашидан, РСР миллий мудофаа министрлигидан гулчамбарлар қўйилди.

Гулчамбарларни РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитетининг аъзолари, Марказий Комитет секретарлари Э. Бобу, И. Коман, РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитетининг аъзолари М. Добреску, М . Мэнеску, Г. Опря, Л. Чобану, РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитети аъзолигига кандидатлар РСР миллий мудофаа министри генерал-полковник В. Миля ва РКП Марказий Комитетининг секретари И. Стоян қўйдилар.

Руминиянинг бошқа шаҳарларида ҳам гулчамбарлар қўйиш маросими бўлди.

✦ **СОФИЯ.** Халоскор Совет Армияси ёдгорлигига гулчамбарлар қўйиш тантанали маросимида БКП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, БХР халқ мудофаа министри, армия генерали Д. Журов, бошқа расмий кишилар, уруш ветеранлари, жамоатчилик вакиллари қатнашдилар.

Озодлик паркидаги биродарлик қабристонига, Номаълум солдат ёдгорлигига, Совет Иттифоқи маршали Ф. И. Толбухин ёдгорлигига, Лозенец даҳасидаги совет жангчилари дафн этилган ёдгорлик-қабристонга ҳам гулчамбарлар, гуллар қўйилди.

✦ **БЕЛГРАД.** Фашист босқинчиларидан Белградни озод қилиш чоғида ҳалок бўлган совет ва югослав жангчиларининг мемориал қабристонида гулчамбарлар қўйиш маросими бўлди. Пожаревац, Светозарево ҳамда ЮСФРдаги бошқа шаҳарларда совет жангчилари қабрларига гулчамбарлар қўйилди.

✦ **ВЕНА.** Австрия пойтахтининг марказий майдонларидан бири — Шварценбергплатцда Совет Армияси қаҳрамонлари ёдгорлиги — шон-шуҳрат монументига гулчамбарлар қўйиш маросими бўлди. Австрия жамоатчилигининг вакиллари, совет элчихонасининг, Австриядаги социалистик мамлакатлар элчихоналарининг ходимлари фашизмга қарши курашда ҳалок бўлган совет солдатлари хотирасини ҳурмат билан эсга олдилар. Венанинг марказий қабристонида совет жангчилари ёдгорлигига ҳам гулчамбарлар қўйилди.

✦ **ОСЛО.** Буюк Ғалабанинг 44 йиллиги шарафига Норвегия пойтахтидаги Вестре Гравлюнд қабристонидаги совет жангчилари ёдгорлигига гулчамбарлар ва гулдасталар қўйилди. Европани фашист босқинчиларидан озод қилиш учун курашиб, ҳалок бўлган кишиларга ҳурмат бажо келтириш учун Норвегия Коммунистик партиясининг, «Норвегия-СССР» дўстлик жамиятининг, мамлакат қуролли кучларининг вакиллари, Норвегиядаги совет элчихонаси ходимлари, социалистик мамлакатларнинг Норвегиядаги дипломатия ваколатхоналари бошлиқлари бу ерга келдилар.

Киркенес, Шиен, Вердал ва бошқа шаҳарларда ҳам совет жангчилари қабрларига гуллар қўйилди.

✦ **БРАТИСЛАВА.** Словакия халқи байрамни жанговар шон-шуҳрат жойлари бўйлаб анъанавий миннатдорчилик юриши, ҳалок бўлган қаҳрамонлар ёдгорликларига гулчамбарлар қўйиш билан нишонламоқда. Словакия ва СССР, Закарпатье области чегара районлари аҳолиси қўшма юриш қилдилар. Уларнинг Словакиядаги Убла посёлкасидан бошланган йўли Шимолий Словакия областидаги Снина шаҳрида халоскор совет жангчилари ёдгорлигига гулчамбарлар қўйиш билан тугади.

✦ **ХЕЛЬСИНКИ.** Ханко ва Порккала-Удд шаҳарларида, Финляндиянинг бошқа шаҳарлари ва аҳоли пунктларида иккинчи жаҳон уруши йилларида ҳалок бўлган совет жангчилари ва СССР гражданлари ёдгорликларига Ғалабанинг 44 йиллиги шарафига гулчамбарлар қўйилди. Тантанали маросимларда «Финляндия — Совет Иттифоқи» жамиятининг, мамлакатдаги бошқа жамоат ташкилотларининг аъзолари, Финляндиядаги совет муассасаларининг вакиллари иштирок этдилар.

✦ **БОНН.** Ғарбий Германия пойтахти яқинидаги Дуйсдорф шаҳрида фашизмга қарши курашда ҳалок бўлган совет гражданлари ёдгорлигига гулчамбарлар қўйиш маросими бўлди. Бу маросимда СССРнинг ГФРдаги элчихонаси, бошқа социалистик мамлакатларнинг дипломатик миссиялари ходимлари иштирок этдилар.

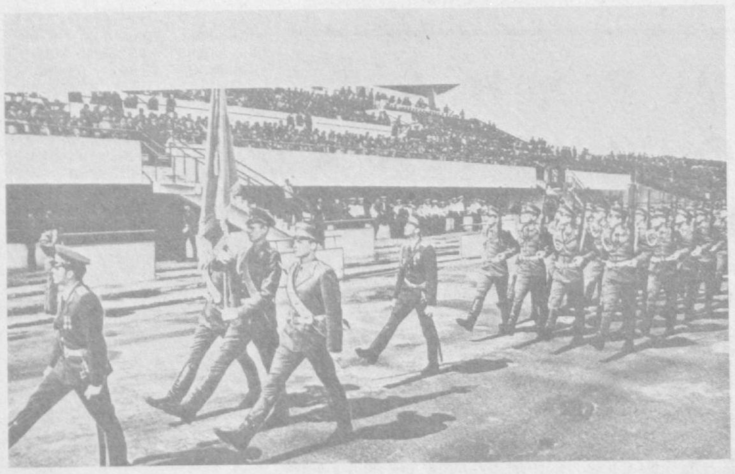

САНЪАТ ВА ИНСОН

Профессор Т. Маҳмудов билан Я. Олимовнинг Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётида чоп этилган «Ўзбекистон санъатида инсон омили» номли монографиясида қадимги юнон файласуфларидан тортиб то ҳозирги давр тафаккурига дахлдор олимларнинг фикр-мулоҳазалари қамраб олинган ҳолда мазкур мавзу атрофлича ёритишга ҳаракат қилинган.

Муаллифлар инсон моҳияти ҳақида тарихий талқинларни шу кун талаблари, XX аср ва қайта қуриш мезонлари ҳамда инсон омилига бўлган янгича муносабатлар нуқтаи назаридан баҳолайдилар. Бунда улар Демокрит, Протагор, Суқрот, Афлотун, Аристотель, Фома Аквинский, Форобий, Ибн Сино каби буюк олимларнинг инсоншунослик ҳақидаги таълимотларига таяниб фикр юритадилар. Эстетик-бадиий таълим ва тарбия ишларини кучайтириш зарурлиги таъкидланаётган ҳозирги кунда кенг ўқувчилар оммасининг ана шундай методологик қўлланма билан қуроллантирилиши жуда муҳимдир.

Инсон моҳияти ҳақидаги тарихий таълимот ва социалистик реализм санъатида янги инсон концепцияси, коммунистик эстетик идеалнинг санъатда ифодаланиши, социалистик реализм санъатининг марказий муаммоси бўлган ижобий қаҳрамон масаласи каби муҳим проблемалар муҳокамасига бағишланган мазкур монографиянинг деярли барча қисмлари назарий мушоҳадалар билан бошланиб, сўнгра олға сурилаётган ва хулоса тарзида якунланган фикрлар ўзбек адабиёти ва санъати асарлари намуналари орқали ойдинлаштирилади. Бунинг учун муаллифлар ўзбек адабиёти, киноси, театри ва тасвирий санъатининг барча авлодлари ижодий хазинасидан сара намуналар келтирадилар. Жумладан, тасвирий санъат асарлари таҳлили ва уларда инсон омилининг бадиий шакллантирилиши масаласига жуда катта эътибор берилади. Шу боисдан таниқли мусаввирлардан Ч. Ахмаров, А. Абдуллаев ва 80-йиллардаги ёш рассомлар ижодига бағишланган саҳифалар ўқувчида илиқ таассурот қолдириши, табиий. Айниқса, А. Абдуллаевнинг «Ойбек», «Отелло», «Аброр Ҳидоятов», «Маннон Уйғур», «Уста Ширин Муродов», «Қори Ниёзий», «Комил Яшин», «Собир Абдулла», «Ёлқин Тўрақулов», «Абдулла Қаҳҳор», «Эркин Воҳидов» каби қатор мойбўёқ портрет ишларининг ҳар бирида ўзига хос тарихий сиймолар, фан, адабиёт ва санъат намояндаларининг ёрқин образлари яратилган.

Шунингдек муаллифлар фақат санъат асарларини эмас, балки санъаткорнинг ижодий сиймосини ҳам кашф этишга ҳаракат қилганлар. Натижада ҳар бир ижодкор мураккаб бир олам, унинг дунёқараши ва қалб туғёнларидан сайқал топган бадиий образлар эса янада гўзалроқ бир воқелик сифатида китобхон кўз ўнгида намоён бўлади.

Монографияда республикамиз ёш рассомлари ижодига, айниқса, уларнинг 80-йиллар маҳсулига катта эътибор берилади. Жумладан, Т. Пирматовнинг «В. И. Ленин. Ғалаба», О. Мўминовнинг «Ўзбек театрининг туғилиши». Р. Шодиевнинг «Ўтмиш билан суҳбат», С. Рахметовнинг «Синов йиллари», Т. Жамолиддиновнинг «Сен етим эмассан», А. Икромжоновнинг «Ғалаба», В. Кимнинг «Норозилик», М. Гасимовнинг «Бахтиёр бобо». И.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

Исаевнинг «Эвара». З. Фахрутдиновнинг «Сора Эшонтўраева портрети» асарлари ҳақидаги илмий хулосалар катта аҳамиятга эга. Бу саҳифалар билан танишган ўқувчи беихтиёр тасвирий санъат асарларини чуқурроқ тушуна бошлайди.

Китобда ўзбек драматургияси, театри ва тасвирий санъатида В. И. Ленин образини яратиш, ёш рассомлар ижодида замон ва инсон муаммоларини акс эттириш, ижобий ва идеал қаҳрамон образи масалаларига алоҳида ўрин берилган. Тадқиқотнинг яна бир фазилати шундаки, муаллифлар Ўзбекистон санъати ютуқларини кенг таҳлил этар эканлар, унинг энг нафис ва курашчан тури — адабиётни ҳам эсдан чиқармайдилар. Улар ҳозирги ўзбек адабиётида фалсафий руҳ, инсон маънавий оламига эътибор кучайиб бораётганлигини энг яхши асарлар таҳлили билан исботлайдилар. Хусусан, улар Эркин Воҳидовнинг «Руҳлар исёни» достони охирги йиллардаги ўзбек поэзиясининг нодир намунаси бўлиб, ҳозирги интеллектуал-фалсафий поэзияга ёрқин мисол бўлади. Шоир достонда инсон, ижодкор фидойилик, озодлик ва эрк масалаларини ўртага ташлайди, деб таъкидлайдилар.

Бундан ташқари, шоирларимизнинг табиат мусаффолиги учун курашдаги фидойилигини таъкидлаган Т. Маҳмудов билан Я. Олимов бу ҳақда ўзларининг ҳаққоний фикрларини айтишади. Уларнинг фикрича, шоирлар «табиат гўзаллигидан шунчаки завқланиб қолмай, унга ижтимоий мақсадлар, инсоният тақдири ва келажак юзасидан ёндашиши, куйлаши ва фалсафий мулоҳаза юритиши поэзиямизнинг ижтимоий салмоғини оширмоқда». Табиийки, бу фикр истеъдодли мусаввирлар ижодига ҳам тааллуқлидир. «Рассомларимизни жонажон ўлка қўйнида яшаётган кишиларнинг гўзал табиатига ҳамоҳанг ахлоқий, маънавий қиёфалари, юксак инсонпарварлик туйғулари кўпроқ қизиқтирмоқда. Бу муаммо марҳум Шуҳрат Абдурашидов картиналарининг асосий ғоявий—бадиий йўналишини ташкил этар эди. Шуҳрат Абдурашидовнинг ўзбек хонадонларига хос осойишта файз ва болалик таассуротларининг гўзаллигини ифодалаш хусусияти ёш рассом Раҳмон Шодиев томонидан бошқача оҳангларда давом эттирилмоқда». М. Нуриддинов, А. Икромжонов, М. Тўхтаевлар ижоди таҳлили ва асарларидан намуналарда чиндан ҳам Ватанимиз табиатининг бетакрор манзаралари акс этганлигини кўрамиз.

Монография айрим жузъий нуқсонлардан ҳам холи эмас. Масалан, Ҳамза Ғофур ва Жамила образини М. Горький ижодидан руҳланиб яратди деган фикрга, А. Икромовнинг «Ғалаба». М. Тўхтаевнинг «Андижон военкоми полковник Д. Р. Раҳматуллаев портрети» каби асарларга берилган шарҳларга қўшилмаслик мумкин. Ҳар икки муаллиф «XX аср санъати яхлит бир йўналишда эмас»лигини тўғри таъкидлашгани ҳолда «Модернизмнинг турли кўринишларига социалистик реализм санъати қарама-қарши тарзда тараққий этмоқда», деган фикрни билдирадиларки, бундай фикр турғунлик йилларида кенг илдиз отган эди. Мана шунга ўхшаш нотўғри назарий фикрлар оқибатида жаҳон тасвирий санъати ва бадиий адабиётидаги йирик ҳодисалар. С. Дали, Ж. Жойс, М. Борхес, М. Пруст, А. Камю, Ф. Кафка асарлари узоқ вақтларгача бизга етиб келмади. Шунингдек, муаллифлар Шарқ халқлари қалбидаги пантеистик руҳни тушунмаган В. Гаузенштейн фикрини ҳаққоний равишда қоралашади. Аммо бу факт барча хорижий файласуфларни айблашга асос бермайди. Чунки Гегель ва Гердер каби файласуфлар, Байрон, Кольриж, Томас Мур, Генрих Клейст каби шоирлар Шарқ халқларининг теистик, дуалистик ва пантеистик фалсафасини теран талқин этишган.

Булардан қатъий назар, фалсафа фанлари доктори, профессор Т. Маҳмудов билан фалсафа фанлари кандидати Я. Олимов ёзган ушбу китобни Ўзбекистонда қайта қуриш даврининг илк назарий-амалий тадқиқотларидан бири сифатида қабул қилиш мумкин.

Э. УМАРОВ.
фалсафа фанлари кандидати, доцент.
М. МАҲМУДОВ.
филология фанлари кандидати.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ *материаллари изидан*

«ЖОН БОЛАЛАРИМ, ЁРДАМ БЕРИНГЛАР»

Чиғатойда турадиган бир ноинсоф аёл уйимда қисқа муддат яшаб туриб уй дафтари ва бошқа ҳужжатларни ўғирлаб олиб кетди. Ҳозир ҳеч қаерда пропискада йўқман, нафақа олиш масаласи ҳам муаммо бўлиб қолди.

Газетанинг шу йил 24 сонида босилган 80 ёшли Норпошша аянинг юқоридаги мазмундаги хати Октябрь район Совети ижроия комитетида кўриб чиқилиб унинг қизи яшайдиган Уйғур кўчасидаги 391-уйга пропискадан ўтказишга келишилган. Н. Ғиёсхўжаевага нафақа олиш тартиблари ҳам тушунтирилган.

«АРЗИМИЗГА ҚАЧОН ҚУЛОҚ СОЛАСИЗ?»

Шаҳримизда бу ҳақда мурожаат қилмаган биронта ташкилот қолмади. Бу ёғига нима қилишни билмай қолдик. Газетанинг шу йил 3-сонида босилган танқидий хабарга Янгийўл шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси А. Юсуповдан жавоб олинди.

Унда шаҳардаги оёқ кийимлари фабрикаси маъмурияти билан мазкур танқидий хабар кўриб чиқилган. Кабель ётқизиш ишларини тамомлаш ва ободонлаштириш ишларини туғаллаш муддатлари белгиланган.

«АЙНИ МУДДАО БЎЛУР ЭДИ»

Ҳар бир киши кўкаламзорлаштириш даврида бир туп мевали дарахт эксам, дейди. Лекин кўчатларни қаердан олиш бир неча йиллардан бери муаммо бўлиб қолмоқда. Газетанинг 58-сонида босилган ушбу танқидий хабарга Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети ободончилик бош бошқармасидан жавоб олинди.

Унда айтилишича, ҳар йили куз ва баҳор ойларида аҳоли зич жойларда турли мевали ва манзарали кўчатлар билан савдо қилиш дўкончалари ташкил қилинди.

Бу йилги мавсумда ҳам Акмал Икромов районидаги 28-маҳаллада, Киров районидаги Боксерлар маҳалласида, Чилонзордаги «Домбробод» маҳалласида ва қатор шаҳар бозорларида кўчат сотиш ишлари ташкил этилди. Келгусида У. Каримовнинг истаклари ҳисобга олинади.

● **АНЪАНАГА** биноан бу йил ҳам Ғалаба куни Тошкент отчопарида байрам тантаналари бўлиб ўтди. Унда ҳарбийларнинг чиқишлари, ДОСААФ ҳамда спорт турлари бўйича беллашувлар, ўзбек халқининг севимли ўйинларидан ҳисобланган «Қиз қувмоқ» чавандозлик мусобақаси бўлиб ўтди. Мазкур байрам давомида бадиий ҳаваскорлик коллективларининг чиқишлари, савдо ярмаркалари уюштирилди.

Суратларда: Тошкент отчопаридаги байрам тантаналари.

Суратчи А. ЗУФАРОВ.

СПОРТ

ФУТБОЛ

Мамлакат чемпионатининг навбатдаги тур учрашувида Тошкентнинг «Пахтакор» командаси Львовда маҳаллий АСК «Карпати» коллективи билан учрашиб 1:1 ҳисобида ўйнади. Шундай қилиб сафардан бир ғалаба бир дуранг билан қайтган пахтакорчилар 9 очко билан турнир жадвалининг еттинчи ўрнини эгаллаб турибшибди. Навбатдаги 9-тур учрашуви 15 майда бўлиб ўтади. Унда тошкентликлар «Нистру» командасини қабул қиладилар.

Турнинг қолган ўйинларида қуйидаги натижалар қайд қилинди. «Торпедо» — «Нефтчи» — 1:1, «Котайк» — «Спартак» — 3:0, «Металлург» — АСК (Р) — 1:0, «Факел» — «Динамо» (Ст) — 1:1, «Ростсельмаш» — «Гурия» — 1:1, МАСК — «Шинник» — 6:0, «Кузбасс» — «Геолог» — 0:2, «Даугава» — «Қайрат» — 0:6, «Нистру» — «Кубань» — 0:0, «Таврия» — «Динамо» (Бт) — 2:0.

Чемпионатда 8 ўйиндан сўнг 14 очко тўплаган Марказий армия спорт клуби ҳамон пешқадамлик қилмоқда.

ВЕЛОПОЙГА

Тинчлик велопойгасининг биринчи босқичида муваффақиятли иштирок этиб, ғолиб чиққан тошкентлик Жамолиддин Абдужабборов иккинчи босқичда ҳам яхши натижага эришди. Бу сафар у 140 километр масофада ўтказилган мусобақада маррага учинчи бўлиб келди ва пешқадамлик мавқеини сақлаб қолди.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

30 МЕТРЛИ МУЗ МИНОРА

✦ 1992 йили Севилья шаҳрида бўлиб ўтадиган «Экспо-92» жаҳон кўргазмасида Швейцария учун унча оддий бўлмаган экспозиция билан иштирок этади. Бу —баландлиги 30 метр келадиган тоза яхдан ишланган муз минора павильонидир. Бу ажойиб қурилманинг лойиҳасини меъмор Венцент Монжа ишлаган бўлиб, Цюрихда бўлиб ўтган конкурсда бу лойиҳа биринчи ўринни олишга муваффақ бўлибди. Павильонга бир вақтнинг ўзида 4600 киши сиғар экан. Махсус ички музлатиш қурилмаларидан ташқари бу бино яна, қуёш нурларининг бевосита таъсиридан ҳимоя қилиб турувчи улкан айланиб турувчи ёпинғич билан ҳам таъминланган бўлади.

Муз павильони, деб ёзади «Бунд» газетаси Испания жанубида айниқса, кўзга ажабтовур ташланади. Бу қурилманинг яна бир ҳислати, кўргазма ёпилгандан сўнг уни бузиб, йиғиб ўтирилмайди. У эрийди-қўяди.

Реклама ва эълонлар

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ЮТУҚЛАРИ КЎРГАЗМАСИНИНГ «ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ» ПАВИЛЬОНИДА
16 МАЙ СОАТ 11.00 ДА

КИМ ОШДИ САВДОСИ ЎТКАЗИЛАДИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ГОССНАБИНИНГ РЕСПУБЛИКА КОММЕРЦИЯ-АХБОРОТ МАРКАЗИ
КИМ ОШДИ САВДОСИГА
«ЗИЛ-130» (бортли) юк автомобилларн, «ГАЗ-24-10» (янги) енгил автомобилларини, «ГАЗ-52» (шасси), барча маркалардаги «ЖИГУЛИ», «ГАЗ-31» (янги) автомобилларини, турли қурилиш материаллари, сантехника ускуналари ва бошқа маҳсулотларни

ТАВСИЯ ЭТАДИ

Корхоналар, ташкилотлар ва кооперативларнинг вакиллари савдо битимлари тузиш ҳуқуқини берувчи ўз гувоҳномаларини ёнларида олиб келишлари шарт.
Справкалар учун телефонлар: 41-11-20, 41-32-71, 41-16-60.

ТАШКИЛОТЛАР, КОРХОНАЛАР, КОЛХОЗЛАР ВА СОВХОЗЛАР, КООПЕРАТИВЛАР ВА ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!
«Звезда Востока» («Шарқ юлдузи»)
ХАЛҚАРО САВДО-ХАРИД ФИРМАСИ КООПЕРАТИВИ
1989 йилда чекланмаган миқдорда: ёнғоқ ва ерёнғоқ, узум ва кишмиш, ловия ва писта, олма, олхўри, шафтоли, гилос, малина, қулупнай, ҳар қандай ассортиментдаги консерваланган (мураббо, компот) ва маринадланган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини

СОТИБ ОЛАДИ

Харид қилишдан ташқари «Шарқ юлдузи» кооператив бирлашмаси юқорида санаб ўтилган маҳсулотларни харидоргир буюмларга айирбошлаш учун ҳам қабул қилади.

Шартномаларни тузиш ва маълумотлар олиш учун қуйидаги адресга мурожаат қилинг: Тошкент шаҳри, Собир Раҳимов райони, Библиотечная кўчаси, 3-уй. Телефонлар: 48-06-79.

«Шарқ юлдузи» халқаро савдо-харид фирма кооперативи.
«Союзреклама» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги
42-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1989—1990 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти қуйидаги касблар бўйича юқори малакали мутахассислар тайёрлайди: сигареталар ишлаб чиқариш, машина ва агрегатларнинг оператори, токарь, электр пайвандчи, слесарь-ремонтчи.

Машғулотлар группалар комплектлашувига қараб бошланади.

Билим юртига ўрта маълумотга эга бўлган Тошкент шаҳри, шаҳарга яқин районларда яшовчи ва Совет Армияси сафида ўз хизмат бурчини ўтаб қайтган ёшлар қабул қилинади.

Ўқувчилар стипендия билан таъминланадилар.

Ишлаб чиқариш практикаси даврида уларга ишлаб топган маошининг 50 проценти берилади.

Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртини аъло битирган ўқувчиларга олий ўқув юртларига киришлари учун йўлланма берилади.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилади: паспорт, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, турар жойидан справка, 4 та фотосурат (3х4 см.).

АДРЕС: Тошкент шаҳри, Ж. Обидова кўчаси, 70-уй (8, 24, 51, 91, 72-автобуслар; 2, 16, 22, 25, 28, 29-трамвайларнинг «Ғалаба боғи» бекати). Телефонлар: 34-37-13, 34-57-13.

• Оқибат йўқолмасин

ДИЛОЗОРЛИК

Саидкамол навбатда турди. Вақти тиғизлиги туфайли «ҳужжат кўрсатиб олдинга ўтаверсаммикан», деб ўйлади. Бироқ навбатда турганларнинг кўпчилиги аёллару кексалар эканини кўриб, андиша қилди. Шу пайт «фронтовикман» деб навбатсиз ўтмоқчи бўлган қарияга қараб бир аёл шундай таъна қилдики, беихтиёр бу таъна ўзига тегишлидек сесканиб кетди. «Навбатни кўрса ноинсофларнинг ҳаммаси инвалиду, фронтовик бўлиб қолади», деб шанғиллади ҳалиги аёл. Қариянинг кўзлари аллақандай тус олди. Бу «ҳақталаб» танноз билан айтишиб ўтириш бефойдалигини тушунган қария титраб турган қўлидаги имтиёз дафтарчасини униққан камзулининг ички чўнтагига тиқди-ю, индамай навбатдан чиқиб кетди. «Уни тўхтатиб, таскин берсаммикан», деб ўйлади Саидкамол. Аммо бировнинг ножўя сўзлари учун узр сўрагани билан бечора чол қабул қилармиди?

Инсоний муносабатлар нега бунчалик кескинлашиб кетяпти? Наҳотки бунга тўқчилик, фаровонлик сабаб бўлаётган бўлса...

Саидкамолни хаёл олиб қочди.

... Афғонистонда эртанги кун ўтказилиши мўлжалланган жанг ҳақида гап борар-кан, суҳбатлашаётган йигитлар ўзларини ҳар қанча бардам тутишмасин, бир-бирларига меҳр билан тикилишарди. «Балки эртага кечки овқат пайтида бирга ўтириш насиб этмас». «Наҳотки бугун насибамиз қўшилган сўнгги кун бўлса» деган хаёллар тилга чиқмаса-да, кўзлар ва ҳаракатлардан сезилиб турарди. Бирга хизмат қилаётган 23 сафдошдан 16 нафари қайтса, энг қадрдон сафдошинг кўз олдингда ёниб кетса, инсон фарзанди бемеҳр бўла оладими?

... Уч кишилик экипаж бошқариб бораётган танк минадан портлаб кетди. Бир дўсти ҳалок бўлди, иккинчиси оғир контузия олди. Саидкамол эса ўзига нима бўлганини ҳанузгача тасаввур қилолмайди. Кундузда унга тиббий ёрдам кўрсатиб, сўнг Кобулда операция қилишди. Иккала оёғини Илизаров аппарати билан даволай бошладилар. Синган суяклар анча жойлашди. Бироқ бир оёғи калта бўлиб қолди. Оғир жароҳат сурункали даволашни талаб этганлиги сабабли уни Ленинграддаги Киров номли ҳарбий медицина академиясига даволаш учун юборишди. Ўз меҳри, иқтидорини аямаган шифокорлар уни даволадилар. Саидкамол ленинградликлардан кўп меҳр-оқибат кўрди. Ҳозир уларнинг ҳар бирини соғинч ва ҳаяжон билан эслайди.

Даволаниш учун Ленинградга кетаётганида ўша ерлик дўсти Андрей ўз телефон номерини бериб, онасига албатта қўнғироқ қилишини тайинлаган эди. Саидкамол Андрей берган рақамларни терди.

— Андрейнинг жароҳати оғир эмасми? — ҳаяжон билан сўради телефонга жавоб бераётган аёл.

— Хавотирланманг. Ҳаммангизга кўпда-кўп салом айтди.

Эртасига ҳамшира уни йўқлаб келишганини айтди. Бемор учун бу қанчалик қувончли бўлмасин, у ниҳоятда хижолат бўлди. Йўқлаб келган дўстининг онаси эди.

Ҳарбий хизматни аъло даражада адо этганлиги ва жасорати учун Саидкамол «Қизил юлдуз» ордени билан мукофотланди.

Шифокорлар эксперт комиссияси уни иккинчи группа инвалиди деб хулоса чиқаришганда жуда ўксиди. Лекин начора, тушкунликка тушмаслик керак. Яхшиси, институтга кириб ўқийман, деди ўзига-ўзи...

Узоқ туриб толиққан Саидкамол навбатдан оҳиста сирилиб чиқиб, машинаси томон юрди. Ўрта Осиё медицина педиатрия институтининг талабаси Саидкамол Юсупов машинасини оҳиста бошқариб борар экан сўнгги пайтда кишилар орасида йўқолиб бораётган инсонийлик, меҳр-оқибат ҳақида ўйларди...

Д. СУЛТОНОВА.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р. 01217. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Б—1600. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12